

Título: Comunitat cristiana de base

Autor: Lluís Mª Xirinacs

Fecha: 01/01/1969

Número: 0230

230.

SECRETARIA DE LA PRESIDENCIA DE LA REPUBLICA

LA HABANA

Barcelona 1969

INTRODUCCIÓ

"La Comunitat Cristiana de Base vol ser una expressió de l'Església primitiva, es a dir, és una comunitat convocada per la paraula de Déu, centrada per l'Eucaristia, unida i orientada pel seu missatge, en miras a complir la seva missió d'annunciar l'Evangeli i de servir la humanitat ajudant-la a descobrir la veritable i total dimensió de l'home. Però tot això a una escala tal que permeti la real i efectiva vivència de la caritat en forma de relacions personals; Les primitives Comunitats Cristianes nasqueren com a conseqüència d'aquest ideal (Pets dels Apòstols, 2,42)". (Acord de l'Assemblea General de l'episcopat xilè, juny 1969).

"Fins que una simple exigència sociològica o una sortida de descompressió per a una situació que es deteriorava ràpidament, la comunitat eclesial de base ha aparegut com l'única manera, l'única estructura capaç d'obrir camí vers allò que Jesús va descobrir dels seus deixebles i de la seva Església: "Mireu com s'estimen". La mateixa comunitat apostòlica "perseverant en l'oració, en la doctrina dels apòstols, en la comunió fraterna i en la fracció del pa" i en "la multitud dels creients no tenia sinó un sol cor i una sola ànima" i en "tot els era comú", esdevé la imatge subjacent a tota comunitat eclesial de base, bo i il·luminant-nos sobre la seva veritable dimensió: no una paròquia universal, sinó la realització en el temps, imperfecta, lenta i dolorosa, de la veritable fraternitat inaugurada pel Crist. El refluoriment i la multiplicació d'aquestes petites

comunitats de base són una veritable revolució tot creant un estil d'Església en les barreres serien eliminades, així com la distància funcional entre sacerdots i fidels, establint així la relació de persona a persona i la circulació de la caritat i de l'esperit. Cal que aquestes comunitats neixen a milers, ho i constituint cada una una cèl·lula vivent de l'Església" (Ima.P.P. Moys, bisbe de Lins, Brasil. Doc. d'Església, 69, col.1242).

Entrem en aquest llibre a l'entrada d'un greu problema d'ordre pastoral. La preocupació que guateix en totes les pàgines és la de l'estat real dels nostres cristians. Travessem una crisi religiosa molt profunda i ens cal llum d'ordre pastoral, perquè avui també els pastors participen de la desorientació de les ovelles. Demano una gran comprensió envers aquestes línies. Són un intent d' aclariment en el terreny confús de vida pastoral en els nostres dies. I si les meves afirmacions semblen, en algun moment, exagerades o tendencioses, demano al lector benèvol que les miri com a reformes no al que "cal que sigui" sinó més bé al que "de fet és". La nostra realitat cristiana és plena d'excursions, tendències, heterodòxies i heteropraxis de fet, que existeixen. Cal, doncs, donar-los nom, cal encaixar-se amb elles. De vegades cal situar-se "de fet" en la antihortgia - també herètica - únicament per contrapesar l'heretgia. Aquest és un llibre pràctic, un assaig, guairebé diria un panflet, no un compendi de teologia. Per consegüent, serà un llibre molt discutible, molt imperfecte, perquè la realitat pràctica conté dimensions tètriques sens fi ni compte.

La comunitat cristiana de base apareix al final d'una llarga línia de depuració, seguida en territoris considerats tradicionalment cristians, com una expressió actualitzada de la voluntat de Déu d'establir en el món el seu regne, tal com s'expressa en els escrits de les primeres comunitats

existències.

El món de cristians té objectes d'adoració. Molts se'l volen apropiat en exclusiu. La comunitat cristiana, però, no s'esforça en acostar-se a la realitat original d'aquests objectes. Cal, més aviat, deixar abans clar què s'entén amb aquest nom.

Després de dos segles de milers d'investigacions d'erudits eregetes bíbliques, historiadors, lingüistes, etc., tenim a mà un catàleg de grans exemplars de les lletres de les diverses versions bíbliques i patristiques, en les obres de teologia i en els articles de divulgació, que ens han acostat extraordinàriament a la forma de viure de la comunitat cristiana dels temps apostòlics i que ens ha colpit profundament. La visió que en tenim es la d'un petit grup central de la base de la societat, no vinculat directament amb les jerarquies i lligades jueves, hel·lèniques o romanes i clarament posseït de l'esperit de Déu, profètic, que els col·loca en un horitzó que transcendeix l'història humana.

Aquest petit grup no regna, en principi, ni cap poder humà, ni cap religió social, nacional o imperial dels seus temps. Aquest grup no ha vingut necessàriament a jutjar o a condemnar. Ha vingut a ajudar, a servir, a purificar. Transcendir no obliga a negar.

Especialment en el món jueu, on vivia la primera comunitat cristiana, hi havia establerta una religió amb l'altari, creada i dirigida pel mateix Déu en el qual creien els cristians, amb la seva jerarquia, amb la seva llei, amb el seu temple, amb les seves escriptures oficials. Els cristians apreciaven, en principi, totes aquestes coses. Veien en el temple de Jerusalem el lloc de salvació i la casa del Pare, veien en la llei la vàlida fins a la lletra més petita, veien en el Gran Sacerdot un home dotat de l'esperit de profecia. Però aquest petit grup no va molt més enllà. L'esperit de Déu que empeny Jesús des del Jordà i que empeny els seus seguidors des de la resurrecció, els transporta més enllà de la jerarquia, més enllà de la llei, del culte, del temple, de l'escriptura. Van al temple, es presenten

a la jerarquia, complint la llei, obeï l'escriptura, però no com a darrera instància, en esperit d'obediència, ans en un esperit diametralment oposat. Esperen des de l'any trenta fins a prop del setanta que la jerarquia jove, que la llei, l'escriptura i en la llei acceptin per damunt d'ells la suprema autoritat de l'esperit. Callen la jerarquia i lletra, llei i culte se sotmetin a l'esperit. Tantum ergo l'espera! El tutor, imprescindible en la infància del poble, hauria de limitar a la mesura de l'aparició de l'esperit madur. "Convé que ell creixi i que jo minvi", com diu Joan, el Precursor.

La llei, la jerarquia, el culte i el temple són realitats catecumenals, del vell testament, provisionals, pertanyents a l'adolescència de les societats humanes, necessàries en una etapa de l'home per la qual passen tots els homes i tots els pobles. "Mal menor", com dirà St. Tomàs, amb expressió de regust monàqueu. Però no representen la realitat important. Són mitjans vàlids i bons, si preparen la maduresa d'homes i pobles i són inútils i reaccionaris si la impedeixen. "No portaràs de tu pedra sobre pedra".

La història de salvació, exemplificada a Israel, es repeteix a Europa. A l'Estat Mitjà es crea, nota el nom de cristianisme, a Europa una religió amb jerarquia, culte, llei i temple. No podem jutjar aquella Estat des de la nostra òptica. L'adolescència dels pobles occidentals en gestació exigia una forma pedagògica determinada de religiositat.

Ara, en el nostre temps, la promissió de l'esperit ha creat les comunitats cristianes de base que prenen per punt de suport l'esperit de Déu, transcendint les estructures objectives tradicionals. Es despullen del juridisme judaïtzant, exagerat al màxim pel dret romà i ho fien tot a l'esperit. "Creïem en l'esperit que és senyor i infon la vida, que ve del pare de totes les coses de l'univers i que animà Jesús de Natzaret i als seus seguidors, que inspirà tots els profetes de l'Antic Testament, que estaven més enllà de les institucions".

mentament sota la llei el dot de la vida i de l'esperit existents. El que cal és aprendre a distingir els bons dels dolents, i els millors dels bons amb honradesa.

Jesús, el Crist, l'únic de l'esperit, sense negar-la, supera la comunitat legal jueva, tot fent una comunitat més restringida a un nivell superior, el nivell de l'esperit. I aquesta comunitat està destinada a regnar damunt de la comunitat legal del judaisme, com damunt de les comunitats legals d'altres pobles.

Històricament les esglésies, especialment la catòlico-romana, han fet molta encreu. S'han tornat a recolzar en el legalisme -la influència del Eret Romà és incalculable-. El nomenament del pastor universal, dels pastors nacionals, locals, la formació dels fidels i l'administració dels misteris més sublims es fa sota criteris legalistes, automàtics. Hi ha una llarga sèrie de generacions de pastors que sense les creus legals no ha sabut pas funcionar. Tenen desenvolupat el sentit de l'esperit i, en conseqüència, no l'han pas sabut desenvolupar en els seus fidels, que romanen catecúmens pròctics, com ells, tota llur vida.

El científisme modern ha vingut a agreujar el problema. Si bé ha emprès a modernitzar les estructures canonicals medievals, substituint mètodes pastorals rurals per mètodes de sociologia religiosa urbana més d'acord amb els nostres temps, segueix a més ell impeding el desenvolupament del sentit de l'esperit. Es cerquen criteris objectius per controlar la presència de l'esperit. Aital actitud solament la pot emprar aquell que "ni sap que l'esperit existeixi".

"Vigileu de no extingir l'esperit" ens diu St. Pau. Des de fa molts segles no coincideixen esperit i jerarquia. Això m'obliga a afirmar que la nostra jerarquia no és cristiana sinó precristiana, a l'estil de la jueva. S'ha deixat extingir l'esperit i en no hi ha unció -chrisma- de l'esperit no hi ha cristianisme, hi ha una recessió a un estadi precristià, catecumenal, a l'estil judaïcant.

Capítol I. ALGÚS GRUPS DE PERSONES

1. Comunitat.— "Cal descobrir, com a fenomen recent i en vies d'accol·loració, l'aparició de petits grups de laics que sovint prenen veritable importància, i s'estableixen al marge dels quadres oficials, sense vincle orgànic amb la jerarquia, tot i que resten dins de l'Església". (I.C.I. 303, p.6, François Montast).

Afegiré que en aquests grups es troben molt sovint també molts sacerdots i a Holanda, Canadà, Hispanoàfrica, etc., alguns bisbes.

La societat de masses, la complexitat de les estructures, els descobriments de la dinàmica de grups, poden haver estat catalitzadors del fenomen que s'observa també en ambients eclesials.

El punt de partida del ser una certa homogeneïtat, preocupacions, problemes, interessos i afinitats entre. Comunitat de veïnatge, d'ambient, de feina. El grup es constitueix com a tal si resta garantida una continuïtat en els contactes. Prolifera més en els barris de les grans ciutats i en les ciutats petites, perquè els contactes són més assegurats. En el cor de les grans capitals aquests grups es fan i es desfien continuament, degut a la dificultat de mantenir contactes permanents que depassin el nivell verbal o de mera reunió. Formant-se roman la xarxa de relacions multilaterals entre les persones que han envoltat la vida de grup.

Condició bàsica és el nombre reduït de components del grup, per salvar l'originalitat personal i l'autenticitat de les relacions interpersonals. L'ànima de personalisme en un món standarditzat! L'ànima de relacions reals en un món burocratitzat!

La comunitat és concebuda com una integració de persones. No vol de cap manera esborrar aquelles peculiaritats creadores individuals que sovint desapareixen en seminaris, noviciats i aspirantats.

Hi han moltes coses no essencials a una comunitat cristiana de base que caracteritza i diferencia unes comunitats d'altres. Hi ha una persona-

i en les obres transformadores del món de la injustícia i del desamor, i pervingut a nosaltres per mitjà d'uns terribles testimonis personals i col·lectius de tots els temps, perseguits, difamats, condemnats i morts.

Moltes vegades hem arribat a sentir amor de l'evangeli pel llarg i dolorós camí del desolament de les pobres aspiracions humanes. Aleshores, en descobrir l'esperit de l'evangeli o algun testimoni vivent de l'esperit de Déu en els nostres dies, s'han sentit transbalsats i saturats de joia per la plenitud de la manifestació de l'amor de Déu als homes. També, en aquest punt, han pogut moltes vegades expressar-se pel signe extern de la unió de l'amor, que és l'eucaristia explicada en el Nou Testament.

La paraula bíblica és acceptada perquè s'hi troba autèntica fe en Déu. L'eucaristia, perquè hi ha autèntic amor de germans, perquè demana una disponibilitat sense reserves alagats.

Els homes i les institucions seculares i religioses són compresos i tractats, no a la llum del propi judici, sinó a la llum de l'esperit palesat a l'evangeli. S'intenta un contacte evangèlic amb totes aquestes realitats, especialment amb aquelles que s'atribueixen el nom de cristianes al llarg de la història.

Com és fàcil de comprendre el contacte que resulta més planer i recíproc és el que s'estableix entre les mateixes comunitats cristianes de base. Formen una unió espontània d'abast universal. Es calten barreres administratives de permanència secular, barreres racials, confessionals, polítiques i òrbes religioses en el sentit sociològic tradicional. No hi han portes ni finestres tancades, no hi han filats de punxes ni telons d'acer. Penetren organitzacions apostòliques, seminaris, ordes religioses, centres de premsa, congregacions, consells, congregacions... Quina joia vessa cada trobada! Serà la capdavantera aquella comunitat que tingui l'amor i l'esperit de servir proeminents. Però quina comunitat gosarà atribuir-se aquesta preeminència? "Avanceu-vos mútuament a ajudar-vos".

Desitgen servir i obeir aquell mateix esperit de Jesús que batoga a

la base de tota la humanitat, per l'absència de totes les conveniències, dels interessos creats, dels conflictes històrics, socials i psicològics. Per aquesta raó altra gent els ha volgut anomenar "carismàtics", "profètics" i són realment éssers lliures de llops i d'estructures existents, encara que aquest mateix dinamisme téngui estructures ja caducades.

Pensem, tanmateix, que no els és essencial l'haver assolit aquest nivell evangèlic; per això els ha volgut d'anomenar-se cristians i es reconeixen sovint en nivells inferiors, catecumenals. Moltes vegades s'autoanomenen simplement comunitats de base.

Tampoc els és essencial col·locar-se al marge de les comunitats oficials de l'Església: de les paròquies, dels bisbats, de les comunitats religioses o apostòliques. Hi ha alguns que n'estan, altres, no.

Alguns estan al marge de tot tipus jeràrquic, altres inclús gaudeixen de protecció jeràrquica com a tals comunitats cristianes de base.

No tenen tampoc pressa a formular un credo comú, a plantar una organització fina intra o intercomunitatària.

Malgrat algunes comunitats ho facin sovint no els és condició for una base comú, viure en convivència sota un mateix sostre, constituir una comunitat de producció, d'intercanvi, de consum, de treball, d'educació o de cultura.

Tampoc no és fina l'assoliment a la reunió del sacerdot.

Però que fa a les estructures, cal dir que l'esperit de l'evangeli si accepta la llei l'accepta com a serventa; una serventa molt útil, però a fi de comptes, una serventa. En el cristianisme inicial -dopassada tota etapa de l'Antic Testament- trobem un mínim de jerarquia: els dotze, un mínim de culte: baptisme i eucaristia, un mínim de lletra: els escrits del Nou Testament, un mínim de temples: les habitacions domèstiques, un mínim de festes: el diàleg de matí i de nit, un mínim de llei: la llei de l'amor. Però aquestes estructures, com a tals, no ocupen el primer lloc, sinó el segon. El primer lloc és per a l'esperit de Jesús. I si tot això

és un obstacle per a que visqui endavant allò que és primer, caldrà que tot això mori.

3. En base.— Ha l'ecglésia i en el món.

Es col·loquen a la base de l'ecglésia. A la base del "mètode": fent servir com a estratègia específica l'estratègia de l'amor. A la base de l'estructura: cap paper, cap estatut, cap regla o constitució, la unitat i el lligam de l'entusiasme mútu. A la base de la jerarquia: zero de dignitats, preeminències, poder, influència, oficis, l'únic ministeri del servei, rebuig de l'escalfat. A la base del nombre d'elements: "en dos o tres estiguin reunits en el meu nom..." A la base litúrgica: compartir l'aliment per les cases. A la base econòmica: sense palaus, sense temples, necessitats d'amples llocs de reunió reservats, sense propietats ni sous de l'estat, sense reserves, valors o accions.

Es col·loquen, també, a la base del món triant el mètode dels febles i dels pobres: la no-violència. No tenen cap organització determinada. Malden per penetrar en la societat i en les estructures per la base. Al costat dels qui no tenen poder, poder, ni honor, ni influència, ni diners. Renuncien d'entrada al control polític, militar, econòmic o ideològic de les masses sempre manipulades després guivant pels poderosos. No volen menysprear ni tampoc adorar la llei i l'ordre establert i pledejen pel respecte a tot home. No idolatren el luxe i el confort. Volen viure pobres ambig dels pobres.

I volen fer-se responsables de tot el món, de totes les realitats humanes i materials, sense deixar res de la base, defugint de bastir estructures espiritualistes aèries alienes a les realitats del món concret. Volen fer del món un temple, de la vida un culte i de l'esperit de veritat una jerarquia. Estimen el poble senzill, viciat pels poderosos. Detesten les pràctiques viciades del poble senzill. No volen forçar el poble a de-

guir l'evangeli. Però en són testimonis vius i compromesos davant del poble. I votllen pel poble errant, sense pastor, i pel poble esgarriat per falsos pastors. Estan compromesos amb el poble, amb la base de la humanitat.

No els és essencial fer revolució, com algú té costum de suposar. No els és essencial voler destruir l'església oficial. No tenen cap intenció de suprimir els signes sensibles de l'amor, ans el que volen és vivificar-los. Si empren mètodes de sociologia i estadística moderns, els donen un valor relatiu. No volen problematitzar-ho tot. No són feliços de trencar el diàleg amb els rics i poderosos. No frueixen de matar Déu o de professar ateisme. Però el voldrien desmoralitzar la religió.

4. En resum.— Crist marca el punt culminant de promoció de la vida humana, que en llenguatge sacral es diu vida divina. Però Crist assumeix la responsabilitat de tots els fracassos que duen a aquest punt culminant. Ell estima els febles que, per feblesa real, es retarden en el camí. Tanmateix Crist no tolera aquells que són culpables lúcidament del propi retard i del retard aliè. Menys encara si s'autoproclamen en autoritat suprema pel que fa a l'administració de les coses divines.

La pastoral popular és una preocupació indefugible per a les comunitats cristianes de base, però no és l'únic contingut essencial. La pastoral popular és precrisiana, tot i carregar amb la responsabilitat dels cristians. És un greu error considerar com a cristià allò que és precrisà. Excloure, en nom de Crist, de la categoria de cristià, allò que és realment cristià i perseguir-ho, és l'abús màxim. "Qui a vosaltres persegueix a mi en persegueix". La comunitat de base no és immune davant del pecat. Els seus membres en particular i el conjunt del grup rebrà sense dubte l'impacte ineludible del mal. Si aquesta comunitat es presenta com una solució

no evangèlica és perquè d'entrada en la seva "estructura" rebutja el juridisme, el doctrinarisme, el ritualisme, el ritualisme i tota mena d'estructures de poder derivades de la llei i no de Crist; sense pretendre que en el viure concret aconseguirà alliberar-se sempre de la temptació ocasional de l'afany de poder i d'opressió.

Malgrat, doncs, els possibles defectes, cal que les comunitats de base, que realment ho són, ocupin el lloc central i prioritari de les decisions en l'església de Crist. El seu marginació actual en el nostre país no els fa cap mal a elles, però fa un mal immens a la que s'autoanomena església cristiana oficial i jeràrquica, que està carregada de gent embriega de poder. El lloc "natural" de les comunitats cristianes de base és el centre de l'església de Crist, encara que elles reclamin el darrer lloc. I això s'aconseguirà, no encimbellant les comunitats de base projectant-les a les altures, sinó abaixant l'orgull buit de l'estructura jeràrquica promouent de l'instint de dominació.

"No apagueu l'esperit, ni menyspauieu les profecies. Examineu-ho tot i preneu el que és millor" (I Tes 5,19-21).

Quan aquestes comunitats són carismàtiques, són l'esperit de Crist avui. Per tant "governen" encara que siguin marginades, ignorades o perseguides. Tenen les tres característiques impronudibles del cristianisme:

- a) els components creuen en el missatge de Crist,
- b) s'uneixen en comunitat d'afecte,
- c) i les comunitats es comprometen amb tot el món real, lluitant per fer del món una única comunitat d'amor: el Crist total.

Són el "sostre" del món. Marquen l'òrbita. Tota altra cosa, o és això mateix o està per sota. Les estructures jurídiques o són una eventual expressió d'una realitat d'aquest tipus o caldrà que se supeditin a això. La resta és "reguitar contra l'esperit" (Ac 26,14).

"Desenteneu-vos d'aquesta hora i deixeu-los estar; perquè, si aquesta empresa o aquesta obra és dels homes, es desfà; però si és de Déu, no

els podreu pas desfer; i mireu fins i tot que no us trobéssiu lluitant contra Déu!"(Ac 5,40).

Els bisbes d'Hispanoamèrica han donat prioritat i urgència a les comunitats cristianes de base. La remodelació de l'església que estan fent els catòlics holandesos amb els seus bisbes al front duen/ a què aquesta forma de vida en sigui el centre. No sempre ha de triomfar la comunitat oficial nacional en el rebuig del petit renat. L'església jueva rebutjà la petita església de Jesús, i encara en paga les conseqüències.

En l'Estat Mitjà i Modern la forta institucionalització de la religió d'Europa permeté de declarar heretges i cismàtics molts homes i grups carregats de raó i de l'esperit de Déu.

Avui l'església oficial s'haure de mirar molt en refusar les comunitats de base perquè corre ella el mateix perill que l'església jueva en condemnar les primitives comunitats profètiques cristianes. Poder podria restar ella mateixa a la cuneta de la història, com a una religió més, mentre que el cristianisme de veritat esprengués la volada cap a altres horitzonts més respectuosos de l'esperit.

"Tan de bo, tu encara, conegues en aquest dia el que convé a la pau!"(Luc 19,42).

Capítol II. RELIGIÓ

Prenem aquest mot "religió" com significent la relació entre l'home tal com de fet el tenim i el transcendiment de l'home. Ens volem referir a una relació autèntica, no d'una "exhibició", o d'una projecció ideològica o fantasmagòrica amb la qual l'home es modela un déu a la seva pròpia mida. D'això cal dir-ne idolatria i no religió. Parlem de les relacions entre la transcendència radicalment autònoma, que s'anomena divinitat i l'home que som nosaltres amb la seva autonomia parcial. Karl Barth oposa religió i fe cristiana. Però els punts de la seva definició de religió són els d'una franca idolatria. Perquè condemnar els punts a l'exili? Crec que tant es mereix el nom de religió la fe cristiana com la infinitat d'altres formes religioses, que no són primordialment idolàtriques, formes viscudes per veritables creients escampats per tot arreu.

Altres priven al cristianisme d'anomenar-se religió, perquè volen reservar aquest nom per a les religions que avui en diem sociològiques, les religions nacionals, socials o racials.

Aquí, deixant de banda aquests cançons, distingo tres nivells religiosos, donant per suposat que el denominador comú de tots ells és la fe autèntica, que es dona moltes formes degeneratives idolàtriques barrejades i que hi han moltes formes intermèdies que fan de pont entre els nivells seleccionats. Aquests tres nivells són: la religió personal, la social i la universal. Tots tres mereixen el nom de religió; cap d'ells no exclou els altres; cap no pot passar-se sense els altres.

1. Religió personal.-- La religió personal és el lligam entre la persona humana existencial i concreta i la transcendència divina eterna i immu-

table. És el punt de partença. Cada persona sent la crida d'aliança amb Déu: la unió de l'amic i de l'Amat. I ha un llarg camí meravellós a córrer fins arribar a la màxima promoció personal, a la unió plena que els clàssics místics han batejat de "matrimoni en l'esperit", i que en totes les religions disposa d'un nom determinat.

Es característic d'aquest nivell la diversitat. En el fons, si som sincers, hem de reconèixer que hi ha tantes religions personals com persones. Cadascú ha de descobrir el seu camí personal original que duu a la plena comunió amb la divinitat.. Cadascú ha de saber trobar-se els seus mestres, els seus llibres sagrats, el seu culte, les seves obres bones, el seu destí personal. Cadascú té un destí, un "nom", de part de Déu, que només ell pot saber, que només ell pot comprendre. Cal renunciar a que els altres el comprenguin. Cal aprendre a caminar tot sol. Descobrir el propi "nom" -per alguna cosa els homes tenim nom propi- i servir-lo és el fi de tota la vida d'una persona. "El que surti vencedor li donaré una pedreta blanca, i, escrit sobre la pedreta, un nom nou que ningú no sap, fora del qui el reb" (Ap 2,17).

Jesucrist és també persona religiosa. "Porta escrit un nom, que ningú no sap fora d'ell" (Ap 19,12). Aquest nom el té a més dels noms de Fidel i Veridic, Verb de Déu i Rei de reis, emprats en el mateix text. Té un altre nom secret, perquè cap nom no pot dir tot el que ell és. Això és veritat de Jesucrist, però també és veritat, i estava força oblidat o dissimulat entre nosaltres, de cada un dels creients i àdhuc de tots els homes. Si existeix una religió personal és perquè cada home és portador d'un secret radicalment intransferible. Cada home té una àrea interior, de sempre anomenada consciència, autèntica, inefable, insubornable. I, malgrat que en cada home hi ha molts elements dependents de l'exterior, cada home, en el seu centre, és ben sol, en relació als altres, i se les ha d'haver amb Déu cara a cara. És trist de veure com la passió de domini dels

personal, en la privació personal de certs aliments i begudes. L'Islam ha donat místics elevadíssims, per desgràcia, massa poc coneguts del món cristià. Aquests cims de promoció personal els basaren en la fe personal d'Abraham, fe que en els temps de Mahoma era pràcticament oblidada de jueus i de cristians.

També el protestantisme té una forta tendència personalitzadora, i neix en el moment de la gran descomposició del cos social de l'església occidental. El llibre encara de les escriptures i la justificació i el perdó obtinguts per la fe individual són plantejats de bell antuvi com una autèntica crida a l'alliberament personal. En l'inici del personalisme que unirà a parar a la declaració dels drets de la persona humana de part de la revolució francesa. En un excel·lent article sobre la religió sociològica al nostre país, Josep M. Rotorsius demostra una personalització creixent per a la fe en la pastoral popular renovada (Cf. "Quest. Vida Crist.", 48, p.28).

Hi ha molta gent nostra que de jueu-crist i del cristianisme només té una idea de transformació i de salvació personal. La gran devoció als sants individuals n'és un exponent. En el cristianisme no veuen el ferment d'un món nou, ni van sols la comunitat d'homens dels cristians, sinó únicament el Jesús de Nazaret. Molts místics es "tenen" exclusivament amb aquest Jesús. És un aspecte molt limitat de la religió de Crist i solament és nociu perquè exclou les altres etapes.

Cal afirmar, doncs, que val més la pràctica religiosa personal autèntica, sense pràctiques socials o comunitàries, que la inversa. Aquesta és la raó de que les comunitats de base no oblidin la base de la religió i es constituïxin en petits grups, lloc adequat a l'expansió de l'originalitat personal. Tanteix moltes d'aquestes comunitats resten aturades en aquest nivell personalista al qual no es pot encara atribuir el nom de cristià.

2. Religió social o comunitària. És el segon nivell. Totes les religions el tenen més o menys accentuat. És una realitat innegable. Algunes religions el prenen com a nivell més important. Així passa amb el judaisme.

Concixem les religions sociològiques pel seu culte oficial, pels seus edificis sagrats, pels seus llibres sants, per les seves lleis morals i d'organització, pels seus costums tradicionals, per l'alta piràmide jeràrquica, per les assemblees periòdiques i les festes establertes en un calendari. I sovint confonem l'essència de la religió social amb el seu brancon ufanós, que ha anat creixent després de molts segles d'història. Alcohores la major part de reformadors i purificadors d'aquestes religions socials les condemnen; uns perquè volen reformar la religió personal abandonada, altres per fer el pas a la religió universal de què parlarem tot seguit.

L'essència de la religió social consisteix també en la fe, que és la relació autèntica de l'home amb Déu. Però en aquest nivell no es tracta de la fe personal, sinó de la fe col·lectiva. I cal dir que no estem actualment gens predisposats a entendre aquesta fe col·lectiva.

Qualsevol grup humà pot ser una col·lectivitat. Entre l'individu aïllat i la humanitat sencera trobem moltes menes de grups humans, des de la família, fins a la raça, passant pel barri, el poble, la comarca, la nació i les grans àrees geogràfiques. Avui dia es dibuixa una altra classe de grups humans, els anomenats "ambients sociològics". On això ha pres forma definida és en el dit "món obrer" o "classe proletària" que sense adonar-se està creant la seva religió de grup.

Qualsevol d'aquestes col·lectivitats és una realitat unitària, té una ànima i un cos, com la persona humana. I Déu convoca a conversió i a seguiment a aquest ésser col·lectiu, com crida a la persona humana. O dit d'una altra manera: les col·lectivitats reals humans porten dins del seu si un destí de transcendir-se, que les estira revolucionàriament per-què surtin

Totes les religions socials han nascut de l'arrel de la fe de grup. Més tard han anat desplegant el branca i el fullam de les seves institucions.

Dins d'aquest nivell religiós pot haver-hi també subnivells com subgrups hi ha dins d'un grup determinat. El nostre petit país, per exemple, té la seva comunitat o la seva església peculiar, que forma part de conjunts religiosos molt més amples, i tanmateix ben carregada de característiques específiques tradicionals que encara avui es mantenen.

Farem tot seguit al·lució a una religió social poc tinguda en compte, com a tal. Ha semblat que l'Occident, dins de les seves innombrables branques, té un comú denominador religiós, que precisament avui dia es posa en qüestió a propòsit de la renovació del cristianisme. Aquesta religió d'Occident encloïa tres grans subreligions socials d'àrea més restringida: el protestantisme, l'ortodòxia i el catolicisme. I cadascuna abraça moltes formes religioses populars més restringides encara.

Aquesta religió occidental ha present generalment desapercehuda com a tal religió i s'ha associat purament i simplement amb el mateix cristianisme. Jean Daniélou n'és l'apòstol actual. El petit se'n deia que el cristianisme tenia tres branques: catolicisme, protestantisme i ortodòxia. Però, a l'hora de la purificació d'aquesta realitat, que tan ingènuament es nomenava cristianisme, per a retornar-la a les autèntiques fonts cristianes, ha sorgit una reacció que indica clarament que no tot era cristianisme. Ha nascut una resistència a què es perdin uns valors, que no resisteixen a la confrontació amb les fonts, però que estan entranyablement arrelats en el cor de molta gent. Si fèssim aquesta restaríem esborronats de la quantitat d'adeptes que té encara aquesta religió d'Occident, tant en el camp catòlic, com en el protestant, com en l'ortodox.

Els renovadors o no volen parlar osent o neguen positivament el dret a l'existència a aquesta religió amb la qual ells no hi contaven. Ells no li han concedit, com a tal religió, el dret d'existir.

"Hi ha una manera massa simple de reduir el cristianisme popular a religióssitat massiva, anònima, purament sociològica, impersonal, rutinària. Hi ha una manera massa formalística de mirar-se aquells homes i dones de bon fe que omplen les nostres misses dominicals"(J.Me Totosaus, ibid.).

Consideren aquesta religió com un punt de pràctiques idolàtriques acumulades pel decurs dels temps, de les quals cal desfer-se. I potser ells, els renovadors, no pensen prou que són una selecció separada del poble i que són desconectats de les veritables motivacions populars, de les quals es fan de retruc defensors els conservadors, per mantenir el domini del poble. Aquests diuen que volen salvar el sentiment del poble i en fan una arma per a perseguir la renovació. Entre-mitg s'hi barregen moltes coses inconfessables, però l'interessant cap a d'aquesta polèmica de sords va molt bé per encobrir-les. Uns volen matar la realitat viva per-què no és cristianisme. Els altres l'anomenen falsament cristianisme per-què sigui conservada.

Es inquestionable que Crist i el cristianisme tenen també una dimensió social. Jesús, a més d'una persona santa, és el nou cabdill, rei, sacerdot i profeta del seu poble d'Israel. Tant és així, que no se'n mogué rei, tot i que tingué molts enemics per fer-ho. Prohibeix als seus deixebles que predicuin, en vida seva, fora d'Israel. Malgrat els perills que corria, no parava d'influir en el poble i d'intentar la conversió dels dirigents, ensenyava a la sinagoga de Nazaret, de Cafarnaüm i al temple de Jerusalem. I un bon dia decidí d'entrar triomfalment a Jerusalem a prendre possessió de la capital del poble de Déu. A veure qui és el valent que ho fa avui! Jesús és per tant un Messias nacional i els conservadors l'ontenen així i per això el maten. La religió d'occident, partint d'aquesta visió, sense quasi adonar-s'en ha anat a repetir, traduïdes a la nova i més ampla àrea humana, totes les formes de la religió jueva nacional. I ha anat desfigurant el Crist. Ha confós l'amo de Crist amb el cavall de batalla de David, i la creu de Crist amb l'arc i la fletxa de Moisés. D'aques-

Crist segons l'esperit, que viu en els cristians, i que és l'aspecte total. En aquest punt, cal fer un esforç en parlar d'esperit de no recaure en la limitació de l'aspecte subjectiu de la religió personal o en l'aspecte profund de la religió social, que en dèiem: ànimahel poble. Ací significarem ~~mundiciu~~ el que volen dir quan diem esperit amb l'expressió: ànima de l'univers. El cristianisme és el desposarí de Déu amb l'univers sencer. Això no és esoterisme, és un fet, una realitat històrica, expressada en la comunitat pentecostal asentada en tota els llocs importants de l'Imperi romà.

Però aquest fet històric és la gran sorpresa de la història, és el col·lo, l'acte final de la història. Per això de religió universal només n'hi pot haver una: la transcendència de tots els particularismes, provinghi d'on provingui. Sense temple, sense culte, sense sacerdots, sense sacrificis. Un és el temple: l'univers. Un, el culte: l'amor. Un, el sacerdot: la humanitat. Un, el sacrifici: la superació dels particularismes i l'acceptació de la total transcendència de Déu.

La transcendència i la història ensenya. Insisteixo en què és història perquè la concreció d'aquesta religió fou la comunitat cristianai primitiva, congregada pel Crist segons l'esperit, plena d'aquest esperit de Crist en la pentecosta i enviada a tot el món per a animar-lo amb una ànima totalment pura. Perquè ha tocat la pareta suprema no té problemes d'impureza local i pot descendir i barrejar-se amb el poble. Aquesta religió no descuida la persona. Cada persona, una a una, és sol·licitada de convertir-se personalment a la fe. Tampoc descuida la nació: es formen les comunitats en les capitals de cada nació d'on neixen els patriareats, sense oblidar el patriareat de Jerusalem per la nació jueva, i cada persona es compromet amb aquesta comunitat pel baptisme ~~mandat~~ d'aigua. Però va més enllà; imposa les mans i anura en oli a la persona perquè entri en comunió amb l'esperit que renova tot l'univers, imposa les mans i l'oli a tota la presidència d'ancians de la nació santa perquè rebi aquest mateix esperit i enceta una forma nova de viure, única, internacional, no manllevada a cap persona, grup, poble, raça o

classe. És la forma de viure evangèlica. Està descrita en tot el Nou Testament, que cal entendre, no des d'un punt de vista personal o nacional, sinó universal. "Ni jueu, ni grec; ni llibre, ni esclau; ni dona, ni lliure". La pobresa, per exemple, no és una exigència morament personal: "cal que jo sigui pobre", ni tan sols "el grupet cristià ha d'ésser pobre", sinó que cal expansionar per tota la terra l'ideal i el testimoni de pobresa, simplicitat i llibertat pel que fa als béns materials. Tots els dits consells evangèlics són fruit d'un sol "mandat" que fonamenta l'univers nou: els adeptes de la religió universal, sense reserves i fins a donar-ho tot i a entregar-se ells, s'han d'estimar entre ells, han d'esperar als qui no han arribat a aquest nivell: els de la religió social, els de la religió personal i àdhuc els causants del mal del món. Contra aquests no hi ha enemic. No hi ha contradicció real. No hi ha guerra possible. Els enemics no són cap obstacle. És el final on ell mateix, encara que altres es vulguin mantenir fora d'aquest final.

Es molt fàcil que allò que és característic del cristianisme escepi a la nostra consideració i donen fe a aspectes secundaris. En realitat el cristià ja ha vingut al món, si caldrà mit de veritat a l'esperit de tot l'univers que bataga en Crist. El cristià ja ha ressuscitat. El cristià no conquereix, pren possessió del regne. "En fi, que ningú no recolzi orgullosament en simples éssers humans, ja que tot és vostre: Pau, Apol·lo, Cefas, el món, la vida, la mort, el present, el futur, tot ben vostre" (I C 3, 21-22; cf. també Rom 8). El cristià ja és lliure de tot i per consegüent "tot li és permès". Així podríem espigolar frases del Nou Testament i dels escrits dels primers cristians que denoten una pau, una seguretat humil, una joia, una fortalesa, fruit de la plenitud assolida.

Es donen formes degeneratives del nivell universal. Hi ha persones, grups, comunitats d'estil avançat que perdien l'esperit i per mantenir-se actius enmig del món ho fan artificialment, es tornen neguitosos, carregats de necessitats fictícies, seguidors de sistemes parcials de moda. El veritable nivell universal es porta en la serenitat humil, en la simplicitat

una gran afinitat de fons. Es senten units per l'evangeli.

Potser de l'evangeli no ^{en}practiquen gaire més que les beceroles, però hi van de dret. I provoquen uns conflictes agudíssims no solament a la societat civil, sinó també a la religió social establerta. Aquestes persones i grups traginen una irresistible dialèctica interior perquè se senten en el cor del món, viuen la seva energia permanent i volen esdevenir l'ànima mateixa del món. Són petits i senten tot. No troben dificultat d'insserir-se en les presons, en les mines, en les fàbriques, en les tabernes, en l'exèrcit, en la política, entre mig dels enemics, com feien els primers cristians. I ho són alegres i llargs, sense programes, sense condicions, sense defenses, sense miraments.

Reste, però, la magna dificultat: barrejar-se amb els "cristians oficials" de la religió social vigent a Occident. Com els profetes amb Israel com Jesucrist amb els sacerdots, escribes i doctors de la llei, com Pau amb els judaïtzants entrebancats amb la llei. És l'etern problema: el reaccionarisme dels precursors que no s'oson minvar i retirar-se a temps.

Capítol III. LA COMUNITAT ADOLESCENT JERAMITA O LA RELIGIÓ JUEVA

1. Comunitat popular o de masses. - Potser la realitat humana natural que dóna una idea més clara i completa de comunitat és la nació.

I el primer gran joc de la saviesa de Déu per fer aprendre a l'home la idea de comunitat és fer revolució de la seva vida per medi d'una nació humana.

Unes tribus esclaves esdevenen a ell lliures. Encara avui dia, amb l'experiència del nou Israel i amb l'acòs a l'indpendència de les joves nacions africanes veiem com és d'essencialment la idea de comunitat nacional i com posa en moviment multitud d'homens.

Israel és signe de Déu. Déu fa comunitat. La comunitat dels fills d'Israel és signe sensible, i quin signe, de la comunitat divina. Participar en la comunitat transcendent no vol dir primerament fer política, vol dir estimar. Però el veritable amor, no és fer petons i abraçades, i necessàriament deriva cap a fer política, i és la més encarnada i compromesa. Gandhi deia la mateixa cosa: "Fes política perquè estimo Déu i els homes".

Després de la fe personal o de petit grup del temps dels patriarques Déu ens ensenya la fe social tot fent política de tota mena: la política absoluta de Moisés, la anarquista dels Jutges, la monàrquica dels Reis, la col·legiada del Santohàri, les guerrilles dels Macabous, etc.

Essencial en aquest estadi de la revolució és que, com en la religió personal Déu crida tota la persona sencera sense reserves i condicions, o la religió social Déu crida tot el poble. Vol el poble sencer com a tal.

De la persona, Déu vol, abans que tot, el cor, el centre. Poc a poc demanarà la resta. També del poble vol, de bell antuvi, el cor, el centre: aquells que són més responsables del poble: els governants, els jutges, els sacerdots, els savis, els mestres, els caps de l'exèrcit i de l'ad-

profeta Isaïas, s'esdevindrà que les altres nacions caminaran a la seva llum. Ara encara no. És una comunitat tendra, adolescent, plena de vida, però és una vida encara estèril. La comunitat jueva salta i corre al llarg de mil anys d'història plena d'una carència i una llibertat interior enviables, com un cabirol pels camps salvatges ple de vitalitat. La vida que porta dintre es consumeix en un bell joc infecund sense produir efectes transcendents.

Allò que és important a Israel és que està posseït d'un alè diví, d'una ànima social que dinamitza amb un estil original tota la nació. És allò que, correntment, es diu una moral elevada. En el decurs del temps, aquesta nació va creixent en odat, majestat i gràcia davant Déu i davant els homes.

En un altre lloc caldria desenvolupar el detall d'aquest creixement col·lectiu d'Israel. Nos ens limitem a descriure els trets essencials de la peculiar ànima social d'aquest poble. Aquests trets formen les línies que caracteritzen el cos social d'Israel: expressió visible del seu esperit.

2. El cos i l'esperit de la religió jueva.— La llei i la disciplina són els signes de la llibertat responsable. Hi ha una ciutat reservada, Jerusalem, a la que cal peregrinar cada any, per mantenir el poble lliure de la terra. Hi ha una triba reservada, la de Levi, sense propietats i a la que cal sostenir, per mantenir el poble lliure del tribalisme. Hi ha uns temps reservats: el diàspora, la pasqua anual, l'any sabàtic —cada set anys— i l'any jubilar —cada quarant nou anys—, per mantenir el poble lliure de l'aprofitament excessiu del temps. Hi ha una riquesa i uns béns reservats: els dèlacs, l'almoïna, l'alliberament dels esclaus, la condonació, per mantenir el poble lliure de la desenfrenada passió de posseir. Hi han menjars reservats: abstinències i sojunis, per mantenir el poble lliure del seu ventre; com també es donen situacions en les quals es limita l'exercici de la funció sexual. El primogènit de la família és reservat perquè el po-

tueix el sacramentalisme. El símbol pel símbol! L'adoració del símbol separat dels fets històrics reals salvadors. El símbol salva! -com es dirà a l'Estat Mitjà- "ex opere operato", a seques. Idolatria pura. La sola ordenació ritual dona el poder santificador. La sola designació jurídica dona ^{l'entendre en el} ~~la~~ governar i la veritat en l'ensenyar. El gest i la paraula transmuden fins les substàncies de les coses! Una cosa esdevé Déu!

Abiemos de superstició -als quals els jueus no descendiren tant com els medievals europeus-, vigílies d'un ocell d'incredulitat!

Israel és governat pels ministres del culte. Aquests no es fiquen directament en política, però disposen d'una xarxa més subtil per arrossegar els peixots.

Desapareix la profecia. Tot són referències al passat, als llibres, a la lletra. La paraula sinagoga dels sacerdots, escribes, mestres, fariseus es limita a llegir, repetir, comentar, aconsellar, jutjar, codificar d'acord amb la llei escrita. No hi ha paraula directa i viva de Déu.

El culte dels sacerdots en el gran temple bastit de nou es limita a guardar el santuari. L'arca ha desaparegut, altrament es guardaria gelosament. La casta sacerdotal es limita, doncs, a presidir l'assemblea periòdica, oferir dons materials, benedir amb frase boniques, destruir o cremar coses cada dia, fer penitències públiques. No hi ha acció directa de Déu.

Es munta la gran piràmide jeràrquica: el summe sacerdot, ^{primari} els sacerdots, els levites, els xantres, els porters, els administradors, etc. (cf. I Cr 25-26). Es multipliquen els comentaris i interpretacions bíbliques, les doctrines més o menys derivades de l'escriptura, una munió interminable de lleis pràctiques i tradicions de pregària, un eixam d'escoles exegètiques.

Com és comprensible, això obre pas a un segon moment, el de la incredulitat, que descobrim en la història final d'Israel abans de Jesucrist, en els llibres de l'Eclesiastès, Job 38-39 i salms 88; 90, i que també es deixa entreveure en la narració evangèlica. Escepticisme dels responsables més alts del poble, els saduceus, i activisme humanista dels responsables

d'extracció més popular, els fariseus. També neix l'heretgia dels perfectes que es separen de la resta, els canonis, desenganyats del poble, pessimistes i apocalíptics.

El saduceu és l'home d'església, conservador en la forma i escòptic en el fons. És lúcid i serè. Pertany a l'alta jerarquia. Té la passió oculta del poder. Per conservar-lo, pacta amb l'opressor civil i militar.

El fariseu és un laic de l'església jueva, avançat i renovador, entusiasta i apassionat, proselitista a ultrança, que vol guanyar-se la vida treballant amb les pròpies mans, que creu que comprarà la vida eterna amb les bones obres fruit de la seva gran activitat. En el fons és un escòptic de Déu, l'home ho fa millor.

L'esseni porta una vida santa, separat del pobre poble pecador. Es considera salvat de la crema. Viu al camp. Fa pobles a part, assèptics. Es considera salvat de la crema. Ell és dins de l'Arca de Noé. Procura mantenir-se pur. No estima els febles. Déu ha fracassat amb la majoria.

4. El profetisme, l'avor de la comunitat cristiana.— Enmig de la descomposició de l'església o comunitat popular, hi descobrim una línia històrica salvadora, un rastre lleu que sovint passa desapercbut àdhuc pel lector assidu de l'Antic Testament: el petit grup dels "pobres de Jahvè", dels "humils", dels "servents de Jahvè", de "la resta d'Israel", "els que esperen la deslliurança d'Israel", indigents, carregats de necessitats, dolços, pacífics, allunyats de les ambicions, de la fastuositat del culte exterior, dels llocs on van els rics i poderosos que disgusten a Déu (cf. Am 5,21ss), sense llocs ni organitzacions ni tàctiques, ni estats de porfecció, barrejats amb els pecadors i publicans, que romanen enmig del poble, aquells humils que posseiran la terra cantats admirablement en el salm 37.

"Deixaré enmig teu un poble humil i senzill

que confiarà en el nom de Jahvè.

La resta d'Israel no farà iniquitats,

no dirà mentides ni estrobarà a la seva boca llengua d'enganys"

(Is 3,12-13)

El "pobre" profeta Jeremies (cf. 20, 13ss) parlà a Israel i "els sacerdots, els profetes i el poble van aferrar-lo exclamant: Certament, moriràs!... Els sacerdots i els profetes van parlar als magistrats i a tot el poble, dient: Sentència de mort per a aquest home! Ha profetitzat contra aquesta ciutat" (Jr 26, 8 i 11). No ens recorda res aquest passatge? I tot perquè predicava un culte en l'esperit, un sacrifici d'acció de gràcies i de lloança, un dejuni "real" a base de justícia i de tronçament de tots els jous, una penitència del cor... Els havia reptat per causa d'haver frustrat l'alliberament d'uns esclaus.

Amb la deportació de Babilònia el poble és alliberat per força. Resten sense temple, sense culte, sense la capital, sense sacerdots, sense delmes i primícies, sense l'Arca...

Un altre "pobre" profeta, el segon Isaïes (Is 40-55) canta, a l'exili, la nova comunitat, el nou poble, ver davent de Jahvè:

"No té bellesa ni esclat perquè el mireu,
ni esplendor per complaure'ns-hi.

Menyspreat, rebuig dels homes,

home de dolors i fet a la soifrega;

com un que es tapa la cara enfront nostre;

menyspreat, i no l'hem tingut per res"(Is 53,2-3).

Aquesta és l'aparença del nou Israel. En la base de l'esfondrament absolut neix la nova comunitat. En aquest moment de general postració, quan la majoria renega de tot i el poble es ven l'ànima a qualsevol preu, en uns cercles reduïts, a l'exili, torna a sortir l'acció profètica de Déu. Ja no un home, tota una comunitat. Ja no Jeremies sol, tot el petit grup dels fidels esperançats és exiliat, perseguit, menyspreat, oprimat, i tanmateix aguanta dret.

Tota la comunitat, aplogada -no a l'entorn de la jerarquia, que en l'enrenou de l'ensulsiada s'ha foc- s'ha a l'entorn del profeta, tot el nou Israel, petit romet, esdevé redemptor:

"Cert, les nostres sofrances, ell les ha portades,
i els nostres dolors, se'ls ha carregat,
quan nosaltres el teniem per castigat,
colpit de Déu i humiliat.

El càstig que ens dona la pau és demunt d'ell,
i per les seves nafres se'ns ha guarit.

Tots nosaltres navegavem com ovelles,
cada u es girava cap al seu camí" (Is 53,4-6).

Els pocs fidels de Babilònia guanyaren de nou la llibertat i la pàtria per a tot el poble esgarriat. La fe vivíssima d'una petita resta salvadora i profètica guarí el mal de tota una nació vençuda i deportada.

Es una bella figura del Crist. Els evangelistes començaran a escriure l'evangeli per la passió gloriosa del Crist. I en escriure-la prendran per model aquest càntic del "servent de Jahvè" del segon Isaïas.

El petit grup tot ell serà profeta, tot ell serà màrtir.

El poble tornarà al gran culte. La petita resta profètica es mantindrà subterrània, esperant l'eclosió del Nou Testament (cf salms 9-10; 22; 25; 69).

Aquesta petita comunitat informal té la paraula viva de Déu. No ha de monester comentaris, "a fi d'il·luminar els qui hi ha asseguts en les tenebres i en l'ombra de la mort". (Lc 1,79).

Realitza -sovint en el sofriment- història i acció viva de Déu, que "ha desplegat la força del seu braç". No calen ritus complicats. Aquest grup viu al marge dels complexos quadros institucionals. Crea sagrament. No vigila l'herència o l'esperit de casta. No està lligat al Santuari, a les tradicions, a les festes històriques, al legalisme, a les fórmules. Tampoc menyspreen res que realment valgui per a la vida del poble. Són

d'origen predominantment laic.

Bensurats aquests pobres, aquests senzills, aquests que ploren, que pateixen fam i set, que tenen misèria i dolor, que no s'embruten el cor i que són perseguits...

Capítol IV. LA COMUNITAT CARISMÀTICA O LA RELIGIO CRISTIANA

1. Comunitat popular i comunitat profètica.— Jesús de Natzarot portanyé d'entrada a la comunitat popular jueva en silenci fins als trenta anys: "sota la llei". Era un de tants. "D'on ho treu, aquest, tot això? Que no és el fuster aquest, el fill de la Maria?" (Mc 6,2-3). Ni sacerdot, ni levita. Un obrer, un laic de la religió jueva, un bon israelita. No hagué de menester grans esforços per encaixar-se en el poble en sortir del seminari...

Pocs coneixements d'exegesi moderna calen per copsar que poca importància dóna l'evangeli a aquest primer temps. Però veiem també que no el menysprea, com tampoc ho farà Pau, l'apòstol.

Un bon dia Jesús de Natzarot posa al descobert una altra realitat que portava ben amagada. L'esperit de Déu és vist reposar damunt d'ell. Ungit per l'oli penetrant de l'esperit esdevé l'ungit, el Crist, el Messias. Ja s'acabat això d'anar interpretant les lleis i tradicions antigues. Ara ell parla com qui té autoritat. No empra regles d'interpretació, sinó més bé manifesta la gràcia, la "jaris" en grec, el "carisma" de Déu.

Crist és el Jesús de Natzarot esdevingut carismàtic. La unció no li ve de l'autoritat religiosa establerta, la unció li ve de l'esperit de Déu. I esdevé sacerdot, no segons l'ordre d'Aaron, sinó segons l'ordre de l'esperit, simbolitzat per Melquisedec.

"Déu ha donat un gran profeta al seu poble".

De moment això és tot el que pot copsar el poble: un gran profeta. No s'ha extingit la rara nissaga dels profetes.

Ara fem un esforç d'abastar el doble vertent de l'activitat d'aquest nou profeta del poble.

D'una banda recorre llogarrets, pobles, comarques, capitals de comarca i finalment va de dret a la capital de la nació: Jerusalem. Pràcticament sense moure's mai d'Israel. Té un neguit pel poble concret: els sotsells i l'aristocràcia del país. Segueix tota la piràmide social de punta a punta. Ensenya pels camps i pel llac, a Cafarnaüm i al mateix temple de Jerusalem.

¿Que diríem si els capdevanters dels grups actuals anomenats "profètics" prediquessin sense por en les catedrals, en la catedral de Barcelona per exemple? De fet l'ocupació d'esglésies i catedrals és un acte profètic d'aquesta mena.

El Crist bat la llana de tot el matalàs d'Israel a consciència, sense oblidar ni un borrall. Insisteix de bell antuvi en el poble baix, s'entendreu per les turbes, que caminen esgarriades com ovelles sense pastor. Els predica la purificació de la llei antiga, tot despullant-la de les farragoses prescripcions de la devotència. Els predica la veritat en les relacions socials i l'amor al proïsme. Els envia una munió de missatgers de la pau, amb l'ordre explícit de no sortir de la terra d'Israel. Que les altres nacions s'esperin. "Netge, cura't a tu mateix". Com podrà guarir les nacions aquell que abans no ha sabut guarir la seva pròpia terra?

Tinguem també present que l'evangeli no és únicament la recensió dels fets de Jesús, sinó també el reflex de les accions dels cristians que restaren a Israel fins vora l'any 70. Aquells cristians també maldaren per la renovació socioreligiosa de tot el poble d'Israel com a tal amb els responsables al davant. I, en deixar-se perseguir i matar pels dirigents del poble aplaudits per les masses, esdevanien salvadors i redemptors del poble botxí, "judicant les dotze tribus d'Israel".

Pau també recomanarà als "forts" en l'esperit fer-se càrrec i abaixar-se al nivell dels "febles" entrebancats en esdrúpols legalistes. Ell també tindrà la paciència d'anar donant un consell interminable de consells per als "endropits" en el camí de la maduració.

Fins ací, el vertent popular i social del primer cristianisme. És evident la preocupació de l'evangeli per les masses, per la feblesa, pel pecat, per la llei, per les estructures, per les tradicions, per les institucions, per la lletra. Però mai en les comunitats cristianes es permetrà que la llei s'assegui damunt del lloc sant de l'esperit. I aquest és el nou vertent de l'activitat del gran profeta; és la seva originalitat.

Jesús i els seus deixebles introduïran primerament en el món jueu i després en el món hel·lènic, romà, persa, abisini, hindi, etc., un nou aire "intel·ligent, sant, únic, múltiple, subtil, expedit de moviments, penetrant sense taca, clar, impassible, amant del bé, agut, lliure, benefactor, que estima els homes, segur, ferm, sense seguits, totpoderós, que tot ho vigila, que passa a través de tots els esperits, dels intel·ligents, dels purs, dels més subtils (Sa 7,22-23), que "bufa allà en vol" i "sents la seva remor, però no saps d'on ve ni on va" (Jo 3,8), del qual ja n'he parlat una mica en tractar de la religió universal (v. p.26).

Aquest aire evangèlic és l'esperit que ressuscita els cossos, les estructures, les lleis, les institucions, els pobles, i els forneix d'aquelles rares qualitats de lluminositat, subtilitat, immortalitat i impassibilitat, que transmuden la "matèria carnal" en "matèria espiritual". Crist ha ressuscitat!

Aquest aire evangèlic és la part genuïna del Crist. Canvia tot allò que toca i ho transmuda en un cel. "El regne de Déu és a prop!".

Aquest aire és el cristianisme. Les altres coses són precristianes, per necessàries que siguin. Tot i que Jesús feu moltes coses per renovar el judaisme decadent, la seva feina essencial fou la d'anunciar i d'introduir a Israel la novetat d'aquest aire. Fou el seu ofici propi. Negar-ho, és negar l'evangeli sencer.

2. La Bona Nova.—Jesús i la seva comunitat no perden ocasió de predicar i de donar testimoni de que l'home individual, la societat humana i l'univers sencer són fonamentalment lliures per obra de l'esperit.

Com a prova he triat l'evangeli de Mateu, el més lligat a l'antiga llei i a les tradicions del judaisme, i no he trobat un sol capítol en què hi manqués una seriosa crida a la vida bàsica de llibertat segons l'esperit.

Consulteu detingudament les cites d'aquesta llarga llista de referències evangèliques, una a una, i comprendreu quin absurd és que es considerin cristianes les nostres comunitats tradicionals, i com és d'urgent la constitució i expansió d'unes valentes comunitats de base segons l'esperit de Crist.

Jesús neix transcendent les clàssiques convencions matrimonials (1,25). Neix en la humilitat i transcendeix la saviesa dels intel·ligents de la terra (2,1) i la força dels poderosos del món (2,3). Preparat per Joan, el Baptista, que estava al marge de la jerarquia (3,4) i que batejava també fora llei (21,25), supera el baptisme d'aigua (3,11 i 16). Lluita abans amb l'esperit maligne que posseïx l'home que no pas amb l'home que és posseït de l'esperit maligne (4,1). La nova i suprema jerarquia estarà formada de pescadors ignorants (4,18). La nova assemblea serà de pobres, senzills, famolencs, assedegats i perseguits (9,3-10). Vol la unió dels cors abans que la unió de l'assemblea ritual (5,24). Vol la puresa del cor abans que la puresa legal (5,28). Vol la veritat del cor abans que la jurídica (5,34). Vol l'amor abans que la justícia (5,39). Vol el sacrifici del cor abans que l'extern (6,3). Vol la pregària del cor abans que la pregària externa (6,5). Vol el dejuni amagat abans que el dejuni extern (6,16). Vol la fe abans que la prudència econòmica (6,33). Vol la conversió pròpia abans que el judici dels altres (7,1). Vol l'entrega total abans que l'enterrament dels morts (8,21). Vol menjar amb els pecadors abans que amb els justos (9,12). Vol misericòrdia i no pas sacrificis (9,13). Vol el testimoni autèntic abans

que quedar bé amb sanedrins i sinagogues (10,17). Vol la guerra abans que l'ordre (10,34). Vol la profecia abans que la jerarquia (10,40). Anuncia la condemnaió dels pobles impenitents que van fent la viu viu (11,20). Tria els petits i deixa els savis i prudents (11,25). Vol que s'atengui al necessitat abans de guardar el repòs festiu obligat (22,1). Vol la salut física abans que el repòs del dissabte. (12,10). La mansuetud és més forta que la força (12,15). Escolix el respecte a l'esperit, per damunt del respecte a qualsevol altra cosa, àdhuc per damunt del respecte degut a ell (12,32). Assenyala la mort com a signe suprem de la vida (12,39). Col·loca el parentiu espiritual per damunt del parentiu carnal (12,49). Reserva als petits el coneixement dels misteris del regne (13,11). Aprecia més les disposicions interiors que les paraules externes (13,23). Té una seguretat tan gran en la transcendència dels bons que no té cap pressa a destriar-los dels dolents (13,29). Creu que el llevat que fermentarà tota la massa està format pels petits i senzills. (13,32). Evidencia que els propers segons la carn no accepten l'esperit (13,57), que els que cerquen la seguretat s'enfonson (14,30). Posa la paraula viva de Déu per damunt de la tradició (15,6). Avisa de que els pagans passaran davant dels jueus preferits de Déu (15,27). Ataca als controladors de la religió (16,11). Posa com a pedra fonamental de l'església la fe inspirada per l'esperit del Pare (16,17). Funda el seu regne en el molt sofriment i en la mort a mans del senat, dels grans sacerdots, els escribes i el poble (16,21). Ens invita a seguir-lo en la mort (16,25). Afirma el poder omnipotent de l'esperit (17,20). Posa l'esperit per damunt del tribut del temple (17,26). Posa la senzillesa enfront de la grandesa terrenal (18,1). Perdona davant la veritable conversió, expulsa si no hi ha conversió (18,2). Anuncia la possibilitat de la continuïtat lliure per causa del seu regne. (19, 11). Posa la pobresa com a condició de cristianisme (19,16). Combat l'esperit d'escalafó (20,1). Presenta al governant segons el seu esperit, tot fent-se esclau del governat (20,27).

cietat medieval fundada per Constantí, el Moisés d'Europa? Hem sortit del foc per caure a les brases!" ("Serra d'Or", febrer 1970, p.17).

"Allò d'original que té el cristianisme és que transcendeix totes les religions. El regne no està lligat a cap cultura i les informa totes. Pot, per consegüent, transmutar d'un cos socio-religiós a un altre sense experimentar minva. Aquesta tesi és ben certa bíblicament i patristica. I els teòlegs actuals l'han ben assimilada. Tanmateix a nivell pastoral, és tractada d'herètica. En canvi l'heretgia dels qui lliguen exclusivament l'esperit a la cultura religiosa medieval ocupa, amb evident injustícia, el poder en l'església i títula d'herètics els realment ortodoxos" (ibid.).

Tanmateix "la història jueva preparava la vinguda del Crist en el món sociocultural jueu. Pau i Bernabé, en precipitar el canvi de la cultura històrica jueva per la cultura històrica hel·lènica, potser no pararen esment a la funció preparatòria, de pedagogia religiosa, del judaisme envers el missatge evangèlic, de què estava mancant l'hel·lenisme. Solament una pocs hel·lènics genials assoliren aquella maduresa que havien d'assolir d'un sol salt. Les comunitats paulines palesen inseguretats en la possessió de l'esperit: febles i forts a Corint, els mandrosos escatològics i els laboriosos pre-escatològics a Tessalònica, els legalistes i els lliures entre els Gàlates, etc. A part que es mantenien reduïts a petits grups al marge de la vida del poble, de la qual no se sentien responsables, sinó més aviat jutges. No sentien aquella compassió per les turbes que sentia Jesús envers el poble jueu senzill. Solament hi ha compassió per als febles filtrats per descuit dins el petit clan cristià. Els mancava una disciplina espiritual a l'estil hel·lènic: una ampla i popular catequesi hel·lènica, que traduís al pagà la llarga catequesi veterotestamentària del poble jueu".

"En un clima exaltat d'opressió, de persecució, d'oposició, el paulinisme minoritari fou un èxit, però fracassà en assumir la responsabilitat de la majoria del poble de l'Imperi. La llibertat constantiniana evidencià

la feblesa dels arrels. Mancava una història pagana de salvació. Es matà la religió pagana en comptes de purificar-la. En el temps de la contradicció, el paulinisme es despreocupà del temple, del culte popular, de la religiositat mítica i infantil de les masses. Judicà o condemnà apocalípticament allò que encara era tendre i immadur per al judici. Confongué la perversió política dels perseguïdors amb la perversió ~~-inexistent-~~ religiosa del poble. Aquell moviment de selectes no sabó superar la religiositat pagana, senzillament la negà de fons, i solament acceptà detallots formals. Fou un acte de colonialisme. I el missatge sublim de l'evangeli, nasqué d'un munt ^{un} ~~el~~ fonament insuficient des d'Antioquia i es mantingué en les altures per crisiació durant les persecucions; però catapultat a la cúspide amb Constantí i mancat del suport d'una religió sociològica romana condemnada pel purità Teodosi, s'hagué d'aigüar i rebaixar per assumir l'insuportable pes del pobre poble pagà, pobre de religió pagana desautoritzada i pobre de missatge cristià massa elevat. Tot plegat fou un pecat d'impaciència, de manca de discerniment dels temps i de la plenitud dels temps a cada moment. "La vostra hora sempre és apunt, la nova encara no ha arribat"...

"Fins avui arrossegueu aquest problema, sense resoldre'l. La invitació de Dalmau a assumir el neo-paganisme secularitzat tampoc no el resol. Es critica la dilució del missatge cristià perpetrada durant el període medieval i es postula la incorporació de la cultura moderna a l'eucaristia. Però no es crea una història moderna de salvació prèvia a l'eucaristia que és el punt culminant del missatge cristià. El naixement, el matrimoni, les festes, la mort, els diners, el treball, la vellesa, els malalts, els infants, l'organització político-social, els costums, l'art, la ciència, la guerra, o són tractats en estil estrictament secular o en estil religiós medieval, no hi ha entremig. ¿On queda aquell compromís amb una nació lliure que representava la circumcissió? ¿On queda la celebració de la llibertat nacional, que era la Pasqua? ¿On queda la llibertat dels béns econò-

mica, que representaven les primícies i els dolmes? ¿On queda la llibertat respecte de la feina, que era el repòs sabàtic? ¿On queda el lloc de tota la nació en assemblea, que era el temple? ¿On queda el grup encarregat socialment de mantenir el poble en l'esperit de llibertat inicial que, a Israel, era el cos levític i sacerdotal? ¿On queda el respecte als espontanis animadors del poble, que eren els profetes? ¿On, la consulta al profeta de part del rei?... Moisès fundà la religió social jueva. Constantí fundà la religió medieval europea. ¿Qui fundarà la religió occidental moderna? ¿Ja existeix?

Mentrestant, el missatge evangèlic resta un fet secundari, marginat, que no troba un cos on habitar i amb el qual expressar-se en l'espai i el temps d'avui. Entre eucaristia cristiana autèntica i vida secular autèntica hi ha un gran buit, que només és ocupat, inadecuadament, per l'estil religiós medieval. Calen institucions socioreligioses modernes independentment del cristianisme: les estan creant els Illitxev dels països comunistes i els Huxley dels països capitalistes.

Calen urgentment una evangelització, una conversió, una fe, una pregària, una catequesi, un temple, un ritus, un matrimoni, un sepeli, una celebració de les festes, un baptisme i una confessió neopagans. Si no, la missa neopagana és un contrasentit. La missa és la darrera cosa que cal tocar. Cal no llançar les perles als porcs" (ibid. p.18)

Tornem, però, als inicis.

Bernabé i Pau destrueixen el Cristianisme essencial de la palla que l'acompanyava. Es la troballa més gran que n'ha fet la humanitat en tota la seva llarga història. Doigs d'alegria d'haver trobat el tresor del regne, s'ho malvengueren tot per fer-se únicament servidors de tan alta causa. Pau, el jueu ortodox, implacable amb els heretges, fariseu encastellat, format en les millors escoles rabíniques, s'ho rebenta tot, s'ho juga tot a una carta: la gràcia de Jesucrist.

Primer abandona els jueus. Després combat els cristians judaitzants

reaccionaris. L'esperit de Déu està en Pau. Els Dotze havien construït un nou sanedri: "els Dotze"!, una nova institució. Es veritat que el govern de la nova església era tot espiritual, però la regressió, el reaccionarisme comença. "Dotze", és de primer un nombre simbòlic de plenitud, feia al·lusió a Tot Israel. Després "Dotze" serà una cotilla que ofega, un ídol al qual s'adora. Hi ha avui dia qui diu que l'institució dels Dotze és una institució tardana d'emergència.

Matias substituirà a Judes, perquè no falli el nombre sagrat de dotze. L'elecció de Matias serà Etsa a sorts com els urim i els tumim de l'Antic Testament.

Els successors dels Dotze, seran dotze? Caldrà fer dotze seus catodralícies, dotze patriarats o províncies en l'univers món per als dotze?

Problemes de la llei...

Pau travessa els mars i les portes tancades. Pau és apòstol, s'ho atribueix ell mateix. Qui més -dels Dotze- el considera dels Dotze? És el tretze? Pau ho trenca tot. És un fora de sèrie. És de l'esperit.

Carismàtics i profètics com Pau abunden en els fets del principi. Avui podem llogir descripcions, consells per discernir-los dels falsos apòstols i prèdiques i fets atribuïts a ells.

Podien? Podien presidir l'eucaristia?

Quina pregunta!

Podien imposar les mans i fer bisbes? Eren testimonis experimentals de la resurrecció de Crist? Pau imposava les mans i feia bisbes. Pau es proclamava testimoni experimental de la resurrecció de Crist.

Em sembla molt difícil que nosaltres, amb la nostra mentalitat legalista, poguem respondre a aquestes i a altres preguntes que resten al tinter. Però jo us dic que avui l'esperit empeny tan fort com aleshores. I caldrà parar-hi casament. Avui hi ha apòstols fora dels Dotze. Potser els falta la darrera empenya. Solament la darrera.

Pau i els profetes del primer temps del cristianisme són el testimoni més viu de l'esperit, després d'aquell Jesús de Natzaret, laic, inult, galileu que és l'únic sacerdot etern, que ha entrat una vegada per sempre en el Sant dels Sants, no fet per mà d'home. Pau ens planteja l'únic culte: la reconciliació de la humanitat amb Déu, l'únic temple: nosaltres som el temple vivent, l'únic sacrifici: nosaltres som l'oblació viva, l'única moral: tot ens és permès, l'única llei: la llei de la llibertat.

Joan, potser per causa de la seva llarga vida, potser perquè era l'últim supervivent dels Dotze, quan als patriarcats presidien successors dels apòstols i a Roma presidia el segon i tercer successor de Pere, potser pel seu temperament místic, també ens ha legat un bell testimoni de l'esperit.

En l'Apocalipsi no es veu cap altra litúrgia que la del col, cap altre sacrifici que el del martiri. A la ciutat de Déu no hi ha temple. És l'esperit el que governa les esglésies.

En l'evangeli s'afirma clarament que cal adorar Déu, des d'ara, més enllà del temple. I la narració de la passió de Jesucrist està redactada com si es tractés d'un acte de culte. Perquè l'acte central de culte del cristianisme és la passió del seu cap i dels seus membres. I l'eucaristia no val res si no està seguida de la passió. "El dia abans de patir". L'eucaristia, celebrada davant de coses martiritzats perquè ningú no oblidí, és l'acceptació voluntària d'una passió que es realitzarà brutalment per força. L'eucaristia val en tant que és la passió ja consumada en el fons del nostre cor etern. La passió física n'és la realització històrica.

Allò que és realment important per la religió de l'esperit és l'acceptació interior de la donació total. Això és invisible però és el que compte. La consumació física és el testimoni de la decisió oculta. Està en un segon lloc. Tots els cristians autèntics són màrtirs encara que no hagin realitzat llur passió històrica.

Després ve la trampa. Com que el que cal és la passió en el cor, su-

primirem la passió física. Suprimida la passió física, l'accent recau sobre l'expressió ritual d'aquesta donació interior: la celebració eucarística serà la mateixa passió de Crist -la nostra ja no sabem on para- feta present per salvar-nos a nosaltres. Els salvadors hem passat a salvats. El sacrifici de la nova llei, la llei dels salvadors del món, ha s'ha convertit en sacrifici de l'antiga llei, la llei dels salvats del món.

Cal remarcar que el ritus eucarístic realitzat per Jesucrist en el marc del ritus de la Pasqua jueva és una concessió al llegatge sacramental de les religions sociològiques i en concret de la religió jueva. És un pont pedagògic, perquè la lliçó del nou culte transritual era massa difícil de païr. El cristianisme és transsacramental, és escatològic. Realitza les figures; és la realitat. Tots els exegetes moderns afirmen que la primera predicació evangèlica, el substracte més antic de la narració evangèlica era estrictament escatològic, fou una cosa inaudita, que fa tremolar a l'estudiós que ho va descobrir. Jesús de Natzaret fou un llamp, que en un obrir i tancar d'ulls salta d'orient a occident. Jesús volgué introduir en la història l'escatologia més fulminant. Els qui trobà madurs en bé o en mal, els jutjà i regnà amb ell o creuen lluny d'ell. Per als immadurs és el suggeriment de la segona vinguda del senyor. I els immadurs s'han fet amos en exclusiva del cristianisme i l'han prostituit. El cristianisme ha de prendre cura dels immadurs, però el cristianisme no és immaduresa. El cristianisme prepara per la vida del cel als immadurs; però el cristianisme ja és el cel per als madurs. El cel no és més enllà de la història. El cel és enmig de la història. El cristianisme és el cel en la història: ara "Ningú em pot separar de la caritat del Crist". El cel futur i la resignació són la gran enganyifa. La única força de l'evangeli és aquest ara violent. "Crist ha resuscitat". "Vósaltres heu resuscitat amb Crist". L'evangeli, la única gran i autèntica bona nova és que ara podem fer el salt a la vida suprema. Qui pugui entendre que entengui. I solament el que ho en-

tén i fa el salt pot portànyer al nucli bàsic del cristianisme. Actualment aquest nucli bàsic vaga pels racons, per les muntanyes, per les coves, pels subterranis, perquè en el lloc més fosc s'han assegut uns homes que diuen que el cristianisme és el poble de Déu que fa via vers la pàtria definitiva. I ho diuen amb el llenguatge dels jueus tot just sortits de l'Egipte. Fixeu-vos si van endarrerits. I si, al-~~menys~~, realment, aconseguissin fer sortir els pobles oprimits del poder dels opressors, com feu Moisès! Però no, tot són paraules buides, opi del poble, foina de capataç. Perdoneu l'expressió: no tenen l'energia de Moisès i es fan representants de Crist.

L'autor de l'epístola als Hebreus fa servir clarament la litúrgia hebrea només com a pura imatge de la litúrgia còsmica cristiana: l'entrega total en l'amor. De fàcil definitiva resta distingit l'ordre de Melquisodec de l'ordre d'Aaron. Tot i ser una epístola litúrgica no ens ensenya ni un sol ritus cristià. Això és greu!

Les primeres comunitats cristianes escampades per tot l'Imperi tenen, segons el consell del Mestre, el màxim respecte envers els profetes i mestres autèntics. Jesús havia dit que qui reb a un profeta tindrà merced de profeta, que qui insulta l'esperit no té perdó ni en aquesta vida ni en l'altra. Els apòstols ho han repetit. La Didajé ho repetirà.

Algú ens dirà que l'apòstol Pau posa arguments d'autoritat davant el desordre profètic de Corint. Quantes vegades hem vist fer sorgir aquest argument pels aimants nostàlgics de l'autoritarisme!

Però fem l'esforç honrat de llegir el text poc a poc i veurem que en I C 14,37 l'argument d'autoritat és d'autoritat profètica, no jurídica. Aquest argument ja està desentrotllat a II C 10,7 - 12,18. No hi ha argument jurídic. Presideix l'esperit, mana el profeta: "Tingueu en compte que les inspiracions dels profetes són subjectes als profetes" (I C 14,32). I el profeta i apòstol Pau no és enviat per Pere, encara que per delicadesa hagi cercat l'acord de Pere, sinó pel mateix Ressuscitat. Imposarà les mans

a Timoteu i Timoteu podrà imposar-los a altres...Cisma?

Aquestes imposicions de mans són signe de la transmissió de l'esperit, no signes de la transmissió jurídica.

Quantes observacions més podríem afegir! El Nou Testament és un dovassall d'esperit i de llibertat.

4. El pont amb la llei.— L'esperit ja s'ha manifestat en tota la seva llibertat. L'esperit nasqué de la mare Israel. El cordó umbilical fou trencat per Pau i Bernabé. El fill és lliure.

Tanmateix, d'una banda, conserva trets i senyals de la mare: els Dotze, la Pasqua, l'Anyell, els sagraments, alguna llei moral, la litúrgia de la paraula, la benedicció o benalè, l'escriptura.

D'altra banda l'esperit es fa insuportable als pagans. Encara tenen els ulls massa tendres. "Que no el parli Déu directament, puix moririen". Els deixebles de Pau ensopiquen amb la llibertat. Els profetes, mestres, inspirats, apòstols, preveres, intèrprets es barallen. El discerniment d'esperits no és madur, ni a Jerusalem, ni a Galàcia, ni a Tessalònica, ni a Corint, ni a Roma. Potser són excepció el·s filipenses i els efosis.

La vingada del Senyor, que fou en present al temps de Jesús, esdevé futura pròxima en el primer Pau, futura remota per als escriptors més tardans i gairebé boirosa per a molts "fideles", que dubten de la resurrecció. Els profetes són relogats a un segon lloc. L'església s'institucionalitza. Apareixen signes inequívocs: càtedres importants, el dret successori, la primacia romana, els preveres per sobre els profetes, les discussions teòriques, símbols de la fe cada vegada més llargs, el dogmatisme, regles morals cada vegada més minucioses, una litúrgia més rica, més plena de símbols secundaris, l'esclat d'una complexa ordenació catecumenal, la substitució del nom de profeta pel despectiu de giròvag.

Potser Pau es va precipitar? Les darreres epístoles, les pastorals, amaguen un cert regust de decepció i de tristor (cf II Tim 4,9-16).

Pau, apòstol dels pagans, no comptava prou amb la immaduresa del món pagà. Fou més profeta que pedagog. Calia una llarga disciplina del món pagà abans d'aviar-lo pels sublims camins de l'Esperit.

Pau i segurament molts altres ho comprenen. Ja he dit que alguns exegetes afirmen que la institució dels pòtze és molt tardana com a institució de l'apostolat en sentit estricte i que tardanament fou atribuïda a Crist (cf Lc 6,13). Fou una reacció contra Pau? Pau de la seva banda dona també consells disciplinars i jurídics, en els seus darrers temps, als pastors que ell ha posat com a capdavanters.

La institució dels presbiteros i la dels bisbes són institucions mixtes jurídico-espirituals que s'acosten a l'escatològic sentit cristià o a l'històric sentit jueu segons accentuïn l'aspecte espiritual o el jurídic.

Aquestes institucions ens han pervingut fins als nostres dies, immutades, amb llur ambigüitat d'origen. I el cristianisme insensiblement ens hi ha anat canviant de contingut. En comptes de representar la omega de la història del progrés de cada poble -aquell era el projecte original-, ha esdevingut un entremig, el conegut axioma "Ja sí, però encara no", sibillí equilibri inestable, pont entre el temps i l'eternitat. Aquesta és la base de la teologia del Concili Vaticà II que et dona l'empenta pel gran canvi i quan estàs disposat a donar el pas endavant et frena tot dient: "encara no".

Amb aquest fre de l'"encara no" retrocediren pel pont que va de baixada de l'esperit a la llei. I així hem restat de nou presoners de la llei des de Constantí fins al Vaticà II.

Però en el curt temps que ha transcorregut des del Vaticà II fins avui les coses han evolucionat depressa. Els cristians més conscients han tornat a passar el pont en el sentit que va de la llei a l'esperit i s'han

posat una altra vegada en la perspectiva dels fets del principi. Els cristians agrupats en les comunitats de base han guanyat una altra cop aquell port llunyà abandonat fa dos mil anys, han tocat la base d'operacions del cristianisme, han recuperat el sentit radical de la veritable llei de la llibertat, que és viure segons dicta l'esperit. I alliberats del fardam de cadenes que els retenien, han volat a tots els racons de la societat, s'han encarnat a la base de l'home, han suprimit les distàncies, com el nostre salvador Jesús, que, cabalment perquè era de condició divina, no considerà deshonra de fer-se micorable amb els miserables. La plenitud veritable duu al màxim abaixament. La base divina duu a la base de l'home.

Capítol V. LA COMUNITAT ADOLSCENTE EUROPEA O LA RELIGIO LLATINA

1. Una religió desconeeguda.— La primera predicació del cristianisme a Europa tingué la desgràcia de recorre damunt d'unes religions autòctones poc consistents i provocà llur colapso total. El grogler politeïsmes antropomòrfic grec, llatí i nòrdic cediren peu davant l'empenta cristiana i desaparegueren de l'escena europea.

La predicació cristiana no pogué fer desaparèixer la religió jueva. Com tampoc després els missioners cristians tindran molt d'èxit amb les religions orientals o amb l'islamisme. En canvi a Europa només resten vestigis sense importància de les religions d'origen.

La interpretació emprada en la pastoral corrent ha consistit a dir que es tractava de falses religions i que el cristianisme —la religió de veritat— les ha suplantades. Alleshores sorgeix l'escàndol de l'islamisme "reacalcitrant", del judaisme "pòrrid", de l'orientalisme "aturat", etc. Malgrat tots els esforços i diners empenyats, malgrat el nerviosisme dels missioners —d'altra banda carregats de bona voluntat— res no s'ha pogut fer. En general sols s'han pogut aconseguir minories incultes.

Però no vull detenir-me en el problema missioner. Què passà en la metròpoli?

El cristianisme s'extén per l'Imperi Romà, després del fracàs de l'absorció de la religió jueva. El problema "religió jueva o religió cristiana" no queda resolt, i els cristians, amb el problema jueu a l'esquena, es llancen per les vies de l'Imperi.

Durant els tres primers segles el cristianisme és un ferment enmig de la massa. Les recents investigacions històriques fan suposar que en el moment de l'edicta de Milà, que donà la llibertat a l'església, era in-
~~xxxxxxx~~significant el nombre dels cristians en tot l'Imperi. El

cristianisme, en aquells temps, si miràvem el nom de religió, era una religió de minories, de selecció, no de masses. Es una dada important per als pastoralistes d'avui.

L'edicta de Milà tragué l'oficialitat de la religió imperial, que durant mil anys havia estat la força dels romans i donà pas a una de les moltes petites religions vingudes de l'orient en un temps de cosmopolitisme sincretista. La religió pagana establerta tenia fondes arrels populars. Encara sobrevisqué anys i perys en els "pagus", en els camps i pels boscos de l'Imperi. D'aquí li vingué el nom de paganisme: la religió del camp, per oposició a la religió de la ciutat que era la cristiana.

Cal també observar que a diferència de la religió jueva i de moltes altres religions, el cristianisme s'entén primer que tot en els nuclis urbans més densos. No és una religió camperola, ni popular. És una religió de selectes. "Deixa-ho tot, vine, segueix-me". La comunitat cristiana és una comunitat sociu-voluntària. És el resultat d'una tria feta sobre un gran nombre de persones, sobre una ciutat, sobre una nació o sobre un imperi. I aquest petit remat fa trontollar les més vastes estructures.

Bé. Per raons polítiques de gran seguretat el paganisme és esborrat i el cristianisme imposat per Teodori, el Gran. Es crea un buit sociu-religiós esglaiador ràpidament omplert amb conversions massives impulsades per les conversions dels cabdills i la gent de l'espasa dels defensors de la creu. Falsa plenitud!

Des d'aquest moment fins al Renaixement, sota la teulada d'un cristianisme depurat fins a l'extrem per una persecució latent o manifesta que durà doscents cinquanta anys, cal crear un suboristianisme d'abast més popular i això és el que es fa a l'Estat Mitjà, sota la direcció de Roma i amb el model imperial del món llatí.

Les definicions dogmàtiques resten en un nivell elevat, però les realitats concretes són unes altres.

Heix allò que s'ha anomenat "règim de cristianitat" que tant escanda-

litza als cristians deserts d'avui. Aquest "règim de cristianitat" és una autèntica religió nova. Com a tal cal conèixer-la i cal batejar-la amb un nom escaient per evitar confusions i equívocs que han gravitat pesadament sobre Europa primer i sobre mig món després. El nom de Crist ha servit de tapadora a les manipulacions de desopressius que s'han fet passar pels seus representants a la terra. Es tracta d'una nova religió sociològica, nascuda per substituir al paganisme antic, esborrat per Teodosi.

Per batejar-la d'algun manera he triat el nom de "religió llatina". No sé si aquest nom farà fortuna. Però em sembla el més adient. No es pot dir amb exactitud religió d'Europa perquè sempre s'ha manifestat desadaptada tant per al nord d'Europa com per a l'Orient. Menys es pot dir religió d'Occident, perquè els països americans que la segueixen no en són els creadors, els és una religió d'importació. No és pròpiament religió romana perquè en la seva gènesi col·laboraren personalitats i grups de tota l'àrea mediterrània dita llatina. No és la religió de la raça ària, que té branques a l'Iran i a la Índia. Menys és la religió de la raça blanca perquè resten fora de joc els semites jueus i els semites àrabs.

Aquesta religió és la creació conjunta de Déu i d'una ètnia humana, formada pels habitants de l'Imperi Romà d'Occident, pel món llatí. Aquest món llatí és el substraute que marca les línies mestres i que ha absorbit la cultura grega, com absorbirà després les peculiaritats dels gods, dels teutons, dels magiars, dels vikings, etc., fins a cert punt.

En la creació d'aquesta religió Déu actuà per medi del seu profeta, el cristianisme primer eixí de les persecucions i la raça llatina actuà dominant el seu geni jurídic, el geni filosòfic i artístic grec assimilat i alguna característica nòrdica filtrada a través dels reis francs, dels monjes de les Illes Britàniques i de la cort de Carlemany.

El canvi de noms entre "règim de cristianitat" i "religió llatina" és d'una importància substancial. D'una banda un règim té ~~una~~ la seva vigència històrica i després passa. Una religió de raça només passarà si desapareix la raça, cosa bon difícil per cert. D'altra banda una religió anomenada lla-

tina no es confondrà amb la religió cristiana. En canvi "cristianisme" i "cristianitat" duen a una confusió molt trista.

No vull en aquest capítol fer dissertacions erudites sobre les formes religioses de l'Estat Mitjà. No estic capacitat per a això. El que voldria és il·luminar una mica les arrels del gran debat obert en el nostre temps, entaulat entre dos oponents ben vius actualment. Aquests dos oponents, en forta tensió dialèctica són anomenats amb visió estreta: avançat, i conservadors, progressistes i integristes, comunitats profètiques i comunitats jurídiques, etc. I crec que amb una visió més ampla i sense embullis caldria dir que es tracta de l'enfrontament de dues religions: la religió cristiana i la religió llatina.

Tots dos grups són més aviat enclotats per la dinàmica de la discussió que no pas conductors d'aquesta dinàmica. Se dona una convicció tan gran en cada posició de la pròpia veritat, que no resta prou cor per comprendre l'altra. Cada posició tendeix a anul·lar l'altra. Cal un esforç considerable per a escoltar i tractar de comprendre l'altra part.

Pensem que aquesta problemàtica afecta pràcticament a tots els nivells i compartiments de la vida de l'església actual: el Papa, la cúria romana i les cúries diocesanes, l'estat del Vaticà i els nuncis, les Conferències episcopals, les parròquies i els bisbats, els sacerdots i els laics, els seminaris i les ordes religioses, els problemes del compromís temporal i els moviments especialitzats, la litúrgia, el dret canònic, la teologia i l'exegesi bíblica... Avui dia no hi ha èta vital d'aquesta església que hem rebut, que no estigui pertorbat per aquesta tensió cega que enfronta les dues posicions intransigents.

Potser sí que una posició és encertada i l'altra no. Caldria tanmateix sense prejudicis escoltar imparcialment una pila de raons de cada banda pràcticament ignorades de l'altra.

Tant el cristianisme evangèlic com la religió llatina han volgut considerar-se autèntic "cristianisme". El Crist és una figura tan gran que cada persona i cada grup religiós en pren la part que és capaç de comprendre

pensant-se que el pren tot sencer. Esdevé una mica com a Cuba, on la Mare de Déu del Coure és venerada com a Maria, Mare de Déu pels blancs, però també és venerada pels negres, que veuen en ella la concreció de no sé quin deïtat primitiva femenina de l'Àfrica, llur país d'origen. També els musulmans accepten el Crist com a gran profeta al costat d'Abraham, Moisés o Mahoma.

La teologia d'aquests vint segles d'occident no és una teologia de la religió llatina o una teologia cristiana. Té de tot. Té coses d'un nivell i coses de l'altre ben barrejades. La doctrina és difícil, però caldria fer-la sense matar res. Aleshores es veuria quina és la teologia coherent d'aquesta religió llatina tan viva encara avui dia com moltes altres religions del nostre temps.

2. Massificació del cristianisme.— D'entrada, cal dir que és impressionant el moment -313- en que les masses populars giren el cap i descobrixen un nou Profeta: la comunitat cristiana. És un moment emocionant. La comunitat cristiana profètica, com un nou Moisés, radiant la faç per l'esperit, els vestits bruts de pols i de sang per la llarga caminada entre els esbarzers de la llarga persecució, veu que tot un imperi s'alça i el segueix cap a una nova terra promesa. Ja no es tracta d'un poble, es tracta d'un imperi i després d'una raga sencera, d'un continent.

El baptisme invagina el seu sentit d'unió d'esperit i es fa servir de ritus social d'introducció a la religió llatina: una circumcisió posada al dia. Pobres masses! Que els vols explicar de la llibertat de l'esperit, quan encara no saben llegir ni escriure la lletra!

"Aigua": heus ací un signe entenedor per un analfabet. No les aigües del caos inicial covades per l'esperit de Déu. Aigua vulgar i corrent d'aquella que renta la roba i els cossos. I una fórmula màgica inintel·ligible, semblant als encanteris dels bruixots: "En el nom del Pare i del Fill i de l'Esperit Sant".

Quan més aviat millor! Si es fa dins de la primera setmana, tocarem campanes. En cas contrari, comí a càstig, no hi haurà repicada. Això en el millor dels casos. En el pitjor hi ha l'exili, l'espasa del vencedor o el foc de l'inquisidor que obliguen a bategar-se.

Quan més aviat millor! La Santa Secció, l'Assemblea del Sacre Imperi, l'Església dels llatins no vol que se li escapi ningú i modelarà l'infant submergint-lo en un abigarrat món eclesio-religiós carregat de tradicions i símbols propis. Li donarà el son bé, el bé limitat de la religió llatina.

Aquesta religió no és una invasió escatològica de l'esperit en el món, és un pacte, una transacció, un concordat, una aliança entre l'esperit i el món. El poble llatí o romànic, amb abans el jueu, no vol parlar cara a cara amb l'esperit o el profeta i els substitueix per la llei i el jerarca. No vol fer accions lliures segons l'esperit, vol accions rituals segons una litúrgia perfectament delimitada. No vol veure cara a cara la llum de la vida, s'estima més el vel del dogma, que tot redefinint la paraula viva de Déu en termes de la pròpia cultura, fa més suportable la llum encogadora.

Els jueus digueren que no a l'esperit. No a Moisés i els profetes primers, no a Jesús i els profetes darrers. Els llatins també han dit que no. Primerament no als profetes antics: la comunitat cristiana primitiva. Avui així va dient que no al profeta modern: la comunitat cristiana de base.

Entremig d'aquestes dues negatives hi ha el temps de la paciència de Déu: l'Estat Mitjà.

El primer "no" és un no d'infant, el segon és d'adult. El primer és un no d'impotència, el segon és un rebuig conscient. Primerament la massa inspira misericòrdia. Després, vòmit. Entremig la llarga pedagogia social del profeta damunt del poble per extreure'n la resta salvada i salvadora.

El cristianisme en prendre contacte amb les masses d'Europa s'abaixà, s'humilià i causà uns bolquers per a aquell troc d'humanitat tot just nascut i abandonat. "Quan vas néixer, no et tallaren la badiella, ni fores rentada amb aigua, ni fregada amb sal, ni fainada amb bolquers. Passant prop teu

Confonen el principi amb el final. No s'han adonat encara que la criatura s'ha fet gran. Volem estar amb el poble pel camí del poder i ara solament es pot estar amb el poble pel camí del servei. I aquesta és la feina que han començat a fer les minúscules comunitats de base alliberades de tot afany de poder. En el cor dels barris humils del cinturó de les grans ciutats estan amb els homes senzills, provenen d'homes senzills i serveixen a aquesta classe d'homes sense triumfalismes.

3. Quintessència del cristianisme. - Els monjos. Marxen a formar comunitat a part, disgustats de l'abaixament de les comunitats normals.

Diuen: "això ja no és cristianisme". I és veritat. Una veritat a mitges. Ells en diuen "no-cristianisme", "els del món corromput". En realitat és "pre-cristianisme", "món en transició". L'actitud amaga una bona part d'orgull. Nosaltres en estat de perfecció evangèlica. Ells en el món corromput. Més tard els mendicants tornaran a barrejar-se, humils, i a preocupar-se del món. Però els primers monestirs són castells amb fossat a l'entorn.

El bisbe, que no és monjo, també pertany al món corromput? N'és una excepció?

Els sacerdots i els bisbes no fan vot de pobresa. Dolents! I tanmateix els monjos tenen raó. L'abaixament del cristianisme a les masses no seria suspecte de comodisme si els abats els s'haguessin mantingut "sense alforja, ni portamonedes, ni sabates, ni dues túniques".

Però la Regla monàstica serà aprovada pel bisbe o pel papa, que viuen en el món. Contrasantit? L'abat serà consagrat pel bisbe. Contrasantit? Per paliar aquest contrasantit, St. Tomàs constitueix al bisbe en estat de perfecció "infusa" a l'hora de la seva consagració: perfecció baixada del cel que cobreix multitud de pecats. Els papes i els bisbes ja podran ser violents, sanguinaris, fraudolents, disbauxats i rics, tot queda

cobert sota la capa de l'estat de perfecció "infusa". No és això la tesi luterana del pecat encobert per la fe en la força redemptora automàtica de Jesucrist? Els nostres jerarques en moltes ocasions de la història de l'Església, no ens han donat exemple del "creu fort i peca més fort"?

La comunitat diocesana, enfront de la religiosa, es reserva els "podors" fonamentals de santificació: el baptisme a les parròquies, la confirmació i sobre tot l'administració de l'ordre reservats al bisbe.

Però la comunitat diocesana s'acomplexa davant de les comunitats monacals. Caldrà imitar-les. Vot de castedat per als preveres. L'ofici diví monacal per als preveres. Seminari -tardà-, com una mona de noviciat, per als preveres. Obediència al bisbe. La pobresa no s'imita, tot i ser el consell suggerit amb més insistència per Crist als seus missatgers. El dinar és la font de poder més gran que existeix enfront de l'esperit. "No es pot servir a dos senyors: Déu i el dinar". En aquests moments, qui sap on parava el poder de l'esperit.

Els monjos haurien pogut estar unes autèntiques comunitats cristianes de base. Però enduts per l'allau general es limitaren a fer una certa feina sociocultural entre el món bàrbar. I caigueren en la temptació essencial del tancament despitat. Els agafà l'esperit de casta. S'estructuraren, s'engabiaren i sota noms pomposos com caritat, castedat, perfecció, apostolat se'ls va anant esvaïnt l'esperit evangèlic. Tots els monestirs acabaven rics. Les successives i difícils reformes no sobrevivia massa temps als propis reformadors. Perduren fins avui per la disciplina, llevat d'algun monestir molt popular realment obert al servei del poble.

Tot això és un retrat des d'un punt de vista estrictament evangèlic, posat que s'han autoanomenat estats de perfecció evangèlica. Ningú els podrà negar una influència social-religiosa realment eficaç.

A-vui dia van minvant. No hi ha vocacions fora de les àrees medievals com són Navarra o Bretanya. Només resten vius aquells que amb un agut sentit social esdevinguin senzilles convivències de petits grups, sense vots ni

oficials, sense regles oficials, al servei del poble, amb unes portes amples per entrar i sortir i sense cap pretensió de poder, ni pública ni clau destina, que la gent avui no es mima el dit.

La major part de Pares Fundadors pertanyen a segles que ja han acabat llur vigència. També restaran aquells casos de religiosos muntats com una perfecta màquina de rellotge, als quals no els queda ni un bri d'esperit evangèlic i que són l'onveja de la General Motors. D'aquestes empreses en téim⁸ especialitat Espanya.

Tardanament ha aparegut el fenomen dels moviments de laics dins de l'església: quintaessència dels batejats. Acció Catòlica, moviments especialitzats, instituts seculars, escoltisme catòlic. Com a organitzacions no trobaran ni una sola frase del Nou Testament que els avali. Són conseqüència dialèctica de la decadència de la religió llatina i de la puixança de la religió marxista. Macqueren a Bèlgica copiant mètodes de les còl.lulles comunistes aleshores eufòriques allí. Són la darrera florida de la religió llatina. Llur vitalitat els ve més del servei fet al poble que de llur exigència evangèlica: obrerisme, educació activa, esplai. Mètodes manllevats, i sovint mal copiats, de la ciutat dels homes i absència de l'esperit de la bona nova. No són moviments cristians, sinó moviments socio-religiosos d'avantguarda, amb la mala sort de tenir una reraguarda passada de moda: l'Edat Mitja. Necessàriament, un darrer a l'altre, aquests moviments si han volgut conservar l'eficàcia han hagut de trencar amb el centre jeràrquic feudal. Quants s'han passat a aquell contra el qual lluitaven: l'enemic.

Moltes vegades han anat canviant de mètode i, com les òmnitats religioses, poc a poc, van confluint a l'estil de les comunitats cristianes de base.

Quan, al llarg de la història de l'església medieval i moderna, ha sorgit un grup comunitari de base amb autèntic esperit evangèlic ha estat temptat, ha estat combatut o ha estat forçat a encabir-se dins l'escafandra d'una regla o d'un estatut aprovats per l'autoritat competent. Val la pena de seguir la història paradigmàtica de Francesc d'Assís, segons les darreres

aportacions dels estudiosos. El procés és sempre el mateix:

1er. es tom l'esperit,

2on. no es dialoga d'esperit a esperit,

3er. la llei empresona l'esperit,

4rt. l'esperit, tan lliure sempre, emigra a altres bandes.

La primera que ho intentà fou l'església jueva matant Jaume i empresonant Pere. L'església llatina no s'ha quedat pas curta.

Cada esclat de l'esperit a l'església llatina ha continuat amb la fuga del profeta a la muntanya i ha acabat amb el martiri del profeta a la sinagoga, les despulles del qual després s'embalsamen, perquè "realment aquest era fill de Déu" i les quals més tard reben cops d'encens i canonitzacions a la glòria...de Beraini. Encara no era moment de cridar: "Rage de fariscus hipòcrites, sepulcres blanquejats".

Ara ja està. Si coneixeu els cristians de base, veureu una gent que fugi l'esperit de casta, que tom l'estat de perfecció, que abandona l'estabilitat jurídica, que no sap criticar el món. Aquestes comunitats estan plenes d'ex-jesuites, d'ex-escolapis, d'ex-maristes, d'ex-cordimarians, xxi i d'ex les innombrables congregacions de monjes. També estan plens de gent sortida de tots els moviments i instituts seculars.

A cada moment històric la seva solució. L'anarquisme, com a síntesi superadora de capitalisme i socialisme, entrellucat pel mateix Marx en la que ell diu darrera etapa del socialisme, on l'Estat desapareixerà, és la forma històrica en consonància amb els temps moderns. L'esperit n'és l'animador, i el gran jerarca, amagat sota les formes àcrates.

Voler fer por a les comunitats de base un estatut o una regla per ombrar-les, és voler la quadratura del cercle. Ja és tard.

Les comunitats cristianes de base no poden morir perquè no tenen cos. En realitat són tan antigues com la mateixa església del Crist. I està per escriure llur història que seria l'autèntica història del cristianisme, a la qual solament tenim rotalls. Seria, sens dubte, una història meravellosa.

ca, la història de l'esperit dins dels pobles llatins, però no tan brillant del que suposa el nostre orgull col·lectiu de cristians en exclusiva.

4. Les religions que es deriven de la Bíblia.— En l'Edat Mitja el problema jueu s'aguditsa. Els primers cristians marxen de la religió jueva, d'una manera molt "sui generis". S'enduen l'Antic Testament, el llibre sagrat dels jueus, i li professen fe, tot i que no saben ben bé que fer-ne. Els cristians trenquen amb els jueus, però encara estan massa plens de la llum nova del Crist per a dedicar-se a martiritzar jueus.

A l'Edat Mitja, en canvi, el cristianisme es rebaixa a religió social. Neix del cristianisme una nova religió: la religió llatina, paral·lela a la religió jueva. Aquesta religió neix en terra de llatins. La religió dels jueus escampats per terres llatines és una religió intrusa, un model social dins del model social vigent, la competència, una petita columna. Cal exterminar-la per raons político-social-religioses. Es cerquen raons teològiques: ells han matat el messies. Maten-los, doncs. La llei jueva del talió!

L'Antic Testament és paraula revelada de Déu, però la fe dels seus seguidors és una fe que no salva. Contradictòria?

Mentre, els jueus consideren el cristianisme com una heregia de la gran religió jueva.

Enmig de la disputa surt un tercer: l'Islam.

Mahoma, home de bona fe, llegeix la Bíblia o n'escolta la recitació. En el primer llibre, el Gònesi, es parla del seu poble, l'àrab, amb termes molt elogiosos. Són fills de la fe d'Abraham, pare de tots els creients o "muslims" del món, cridats, doncs, a la participació en la vida divina.

Mahoma s'enardeix d'entusiasme i aixoca el seu poble de la superstició de la Kaaba a la fe en el Déu d'Abraham. Una fe ruda, si voleu, com fou la d'Abraham, en les seves formes, però fina i espiritual com fou la del Patriarca en el seu fons.

Boigs d'alegria per la descoberta, Mahoma i els seus creients o muslims

en volen fer participants als germans en la mateixa fe, jueus i cristians. I, gran sorpresa, en vorells venir, tant uns com altres els consideren dimonis! El Corà està ple de frases punyents en aquest sentit.

El poble àrab, ben desorientat, gira cua de Jerusalem, en direcció a la qual adreçaven totes les seves pregheres, i es centren en La Meca. D'aquesta transcendental decepció en naixerà una tercera religió social derivada de la revelació bíblica. La fe d'Abraham, adaptada pel profeta Mahoma serà llum per a milions de creients d'una raça estesos per mig món, segles i segles. Aquesta religió social produirà persones i comunitats del més alt valor espiritual, de la més alta llibertat d'esperit. Escoltem a Kabir, nascut prop de Benarés a l'Índia, cap al 1440:

"Si Déu es troba dins de la mesquita, aleshores ja qui pertany aquest món?

Si Déu està dins de la imatge que trobes al capdevall de la teva peregrinació, aleshores jaqui resta per saber allò que esdevé fora?"

(Poemes de Kabir, LXIX)

"Germà, quan jo era diotret, el meu veritable Mestre em mostrà el camí. Aleshores vaig deixar els ritus i cerimònies; mai més no em vaig banyar en aigua santa.

Ja no toco la campana del temple.

Ja no poso l'ídol sobre la fornícula.

Ja no reso a l'imatge amb flors". (Ibid. LXV)

Totes les religions socials fruiten en llur extrem superior la llibertat de l'esperit, àdhuc la religió social marxista. No és una exclusiva de la religió jueva o de la llatina. Allò que ^{veritablement} sí que és únic és l'esperit, que porta totes les religions a camins de maduresa.

Avui dia està naixent una nova religió, la religió de la ciència. Es una creació de les branques nòrdiques de la raça blanca. Es una religió més d'acord amb el geni germànic. És de tendència panteïsta, adora les es-

estructures químiques i pateix una veritable fascinació pel que amaguen a llur darrera. Aquesta fe ha estat seguida en règim individual durant dos segles. A mig segle passat assolí el nivell de religió social: el socialisme científic o marxisme. El seu culte és la tècnica, el seu sacerdoci jeràrquic és el partit comunista, el seu temple és la fàbrica o el koljós, la seva mística la investigació, els seus miracles, la producció. Marx n'és el profeta. La seva llei la trobem en els plans quinquenals.

En descriure el seu paradís, el món final que surgirà d'aquesta religió, diu: "En la segona fase definitiva, la del comunisme, la divisió del treball que esclavitzava els homes és superada, com també la separació entre treball intel·lectual i treball físic. El treball no és ja un simple medi per viure, és una necessitat de la vida. Amb el desenvolupament multiforme dels individus, les forces de producció creixen i les riqueses col·lectives flueixen en abundància. Aleshores es fa possible de prendre, per norma de la repartició dels béns, el principi següent: Que cadascú treballi segons les seves possibilitats, i es donarà a cadascú segons les seves necessitats" ("Essai sur Dieu, l'homme et l'univers". Jacques de Bivort. Casterman. Tournai. 1953, p.531).

Aquesta descripció recorda molt els esforços de la Comunitat Laboriosa de l'Arche de Lanza del Vasto que resumeix la maduresa del cristianisme i de l'hinduisme. Pel cim totes les religions socials es toquen i prenen la forma de petits grups de mesures humanes on la comunió, la justícia, la llibertat personal i l'amor universal conflueixen en un únic punt.

Les comunitats de base, doncs, no es troben massa estrangeres al comunisme, dialoguen francament amb ell. No el temen com el tem la religió llatina oficial. No el condemnen. Saben de la seva feblesa quan combat la religió i l'excusen perquè el testimoni modern de la religió llatina ha estat catastròfic. Saben que ell és una religió amb els seus màrtirs i els seus místics. Parlo de les realitats, no de les paraules. Aquestes comunitats estan en condicions ~~favorables~~ d'assistir al coronament de l'etapa comunista del socialisme marxista, com assisteix a la coronació de l'etapa

na Moisès en aconseguir la llibertat d'Israel i la derrota dels egipcis.

La primera revolució representa el pas de la corrupció individualista a la integració social harmònica. Aquesta fou la feina de Moisès amb el poble jueu oprimat pels poderosos d'Egipte. Els monjos ho feren amb els bàrbars. Lenin amb els proletaris i majils. Fidel Castro. Mao-Tse-Tung. Ho-Chi-Min. La segona revolució és el pas de l'integració social a la universal llibertat final. Crist ho aconseguí amb els seus quan, segons la condició marxista, "les riqueses, que cadascú produïa i posava en comú, fluïen en abundància", i no hi havia pobres entre ells. Marx preconitza aquest segon pas d'una manera confusa. Francesc d'Assís ho intentà en la societat medieval. Les comunitats de base tracten d'acostar-s'hi directament i algunes, que jo conec, ja ho tenen assolit. Elles de veritat poden dir a les religions socials allò de Pau:

"Nosaltres ximples per Crist; vosaltres, eixerits en Crist; nosaltres, febles; vosaltres, forts; vosaltres, benistsos; nosaltres, en desgràcia. Per ara passem fam, passem set, no tenim roba, ens apallissen, rondem a la intempèrie; ens esderneguen treballant amb les nostres pròpies mans; si ens insulten, beneïm; si ens persegueixen, ho suportem. No hem passat d'ésser les esconbraries del món, la desferma de tot"(I C 4,10-13). Elles inclús tenen el secret de la abundància i són perseguides i desposseïdes de tot per part dels que no tenen el secret, en comptes d'ésser escoltades i seguides. I són felices realitzant ja ara, en la persecució, la suprema vida de llibertat del paradís etern.

5. Les sectes de la religió llatina.— Als catòlics ens ensenyen que el catolicisme té la veritat i que l'ortodòxia i el protestantisme són dues desviacions.

No vull discutir el problema a nivell teològic. Hem arribat a un mo-

ment en què sovint ens sentim més germanes d'un protestant amb sentit evangèlic de la vida que d'un catòlic amb sentit medieval de la vida. I ens anem cansant de la lentitud dels treballs comuns a nivell d'esglésies oficials.

A un nivell pràctic i vital la religió llatina nasqué per als llatins, per als influïts per l'Imperi romà, pels romanitzats. I això esdevingué efectiu en la meitat occidental de les riberes del Mediterrani. La meitat oriental més que romanitzada fou hel·lenitzadora de Roma. El vèrtex nòrdic d'Europa era un altre món.

Les formes de vida social dels nòrdics: gots, tautons i eslaus, fins foren absorbides, quan tingueren lloc les invasions de territoris llatins. En terres de llatins, la religiositat, el dret i els costums nòrdics foren lentament esborrats o integrats en el cos de costums i relacions socio-econòmico-religioses dels llatins. La força civilitzadora de Roma fou predominant en la creació de la religió llatina. Els bizantins, tàcita o declaradament mai estigueren d'acord amb l'evolució del cristianisme cap a la religió llatina. Tranquil·lament al principi i polèmicament després crearen una religió seva greco-eslava. Quasi no es pot dir que sigui una secta derivada de la llatina. Són dues formes religioses paral·leles i si alguna dependència té l'ortodòxia de la religió llatina és més sociològica que religiosa. Li ve de la pertinença a l'Imperi romà presidit i fundat per Roma. Li ve sobre tot de l'adopció del Dret Romà com a base de la seva legislació.

El cas dels nòrdics és diferent. Ells no tenien cap religió de qualitat per oposar a la llatina. I tot i que era contrària a llurs realitats racials, socials i econòmiques, l'acceptaren per força. Carlemany! Carlemany!

Era el moment d'eufòria de l'Europa meridional.

Però les coses han canviat. Des del segle XV, els nòrdics han passat a l'ofensiva. El protestantisme és el primer intent seriós de readaptar la religió llatina al món nòrdic que arxa a més de racialment i socialment diferent esdevé diferent per causa d'una excepció genial d'aquests pobles: la ciència i la tècnica que se'n deriva. El protestantisme és el resultat de l'aplicació a la religió llatina del sentit crític i democràtic del nord.

d'Europa. Realment és una variació feta sobre la base de la religió llatina. No pròpiament una secta, llevant-li el sentit pejoratiu de la paraula.

Sembla, doncs, clar que les diferents realitats socials han creat diferents variacions religioses: religions o subreligions. No parlem ja de variacions menors com el galicanisme francès, el josefisme austriac o el nacionalcatolicisme espanyol.

¿Perquè ens hem de barallar tanta segles seguits uns germans que hem sabut crear les variacions adequades al geni de cada grup d'una hipotètica religió social europea? A uns els agrada les elucubracions filosòfiques, les al·legories, la fastuositat hieràtica, la contemplació sapiencial. A uns altres l'organització jurídica, el sacramentalisme, les manifestacions oridadores pels carrers, la diplomàcia sagrada. I a uns altres la religió com un bonvei endroçat de diumenge, com una crida a l'intel·ligència, com un factor d'ordre social, com un debat permanent...

La religió jueva, tot i abastar un àmbit molt més petit també patí el procés diversificador de les tribus del nord, les del sud i les de la Transjordània, a l'orient.

Sempre que hi ha fronteres, hi ha baralles. A nivell de religions socials hi ha sempre una guerra, un precatisme, un omplir els estris teològics per justificar un afany de domini, d'eixamplar fronteres.

Les comunitats de base no es senten vinculades a aquesta problemàtica. Transcendeixen els problemes de l'ecumenisme actual. És una afirmació greu. Però és la conseqüència lògica de llur posició. Les comunitats cristianes de base no s'es senten catòliques (de la religió llatina), es senten cristianes a seques, cristianes de la base, de la soca; no, dels branquillons històrics. No es senten emmarcades en les fronteres d'una religió social determinada, encara que cada comunitat de base estimi la religió social de la qual ha naixut, i en la qual ha madurat, com Jesús i Pau estimaven el judaisme. Aqueles comunitats, com que no tenen un cos físic, ni pègnes dactilars en propietat, ni fotografia timbrada, ni passaport legal, travessen les parets i les fronteres com el vent. Perquè Crist ha regnabit! L'amor de Crist uneix jueus

i grecs, romans i bàrbars, catòlics i protestants.

Potser seria interessant definir les conseqüències teològiques d'ix que es deriven d'aquesta actitud bàsica. Tantotx encara no ha sortit el teòleg tècnic de les comunitats cristianes de base. Aquestes comunitats no tenen la prouja de defensar-se fent les òperes dels advocats. Elles existeixen i prou. Tenen de moment massa feina pràctica per entretenir-se a fer la teologia adequada. Han descobert d'una manera massa colpidora les urgències vitals de la paraula de Déu i de la realitat del món present per a entretenir-se a autojustificar-se. Són com un infant que existeix i prou. Són com un poeta que no prova res del que diu. No els cal cap definició d'infal·libilitat. Mostren, no demostren. Qui pugui entendre, que entengui i, qui no, que romanqui submergit en la seva religió social, com dintre d'un bressol.

En comptes de discutir si cal donar el baptisme als infants o als adults, si pot combregar un catòlic de mans d'un ortodox, si els bisbes anglicans són de successió apostòlica, si es pot casar un ortodox amb un protestant amb missa ortodoxa, si l'excomunio és instituida per Crist, si l'Esperit Sant procedeix o no del Fill, si Maria és immaculada abans de néixer... aprenguem a estimar-nos en obres i de veritat, desprenguem-nos de l'afany de lucre, de poder, de plaer, servim el món, fem obra de pau, i després quan la feina sigui feta, seiem i discutim.

Hom parlat molt de les peculiaritats de cada religió social en la seva àrea d'expansió. Però el que cal d'entrada és fer la pregunta bàsica: una religió social és signe de Déu si aconsegueix en els seus membres la justícia social, els llatins, els protestants, els ortodoxs, han aconseguit la justícia social? Tants de segles d'influència oficial sobre la política han produït l'obra de justícia institucionalitzada que s'esperava d'ells? Si la resposta és negativa, aleshores cal retirar la categoria de religions a aquestes institucions històriques i conèixer-les a la categoria de cau de lladres o de manat de capataços al cervell dels opressors dels homes.

Davant d'aquestes tres variacions religioses es dreça el marxisme realment preocupat per la justícia social. Amb la seva destreal despiadada va

tallant els brots estèrils concrets en disputes interminables, per fer retornar la saba a la seua dels pobres l'aguest món que no saben que vol dir la paraula "ecumenisme" i es pensa que vol dir "comunisme"...

Posats a triar una religió sociològica amb grapa popular, amb eficàcia institucional provada, amb adaptació, des de Lenin, a les condicions actual d'occident, i, des de Mao, a les dels països del tercer món, en vista a la instauració d'una veritable justícia social, què haurem de triar que no sigui el Marxisme? XXX Cosurem, resultat que no hem fet res, discutir la implantació de la justícia social als marxistes, en nom de Déu? En nom de la llibertat personal que ha servit perquè la majoria dels homes estiguin privats d'aquesta llibertat personal?

A-quests pensaments van especialment adreçats a tota aquella gent de bona fe que encara milita i sosté tres petites religions regionals que actualment tenen el mateix valor que un vaixel·l de vela, una armadura de ferro o un castell dalt d'un cin, i que es pensen que defensen l'Evangeli de Jesús crist. Sembla derrotisme? Meditem-ho a poc a poc el cap. 38 de Jeremies.

El gest elegant? Que els tres religions d'occident adreassin el Nen i li oferiscin or, encens i mirra.

6. L'església catòlica..- La mare, la que més m'he m'estimo. La mare...

Ple de tristesa, l'he de descriure tal com ha arribat a mi, tal com jo ara a terra prostituida per tota els grans de la terra, envoltada de falses grandeses que l'afalaguen i que li enaguen la seva propera fi.

El seu símbol: el Vaticà, immensa cúpula que corona un cos immens estès per tota la terra. Expressa més gran que la General Motors.

I, quina impressió us fa, sincerament? No us fa l'efecte que tot s'ha anat per terra, malgrat els esforços desesperats dels qui encara la dirigeixen? Jerusalem, Jerusalem...no restarà de tu pedra sobre pedra.

Tot lluent al sol de la tarda. Columnetes i patis, vitralls i lògies, damascs i guàrdies suïsses violats. La gran oració dels Salomons del No-

naixement.

El gran vaixell té oberta en el seu ventre una via d'aigua. Encara surt però l'aigua va pujant. Petites barquetes, curulles de viatgers, ja danquen a l'entorn del gegant forit.

No vull estendre'm en la descripció detallada de tot allò que anirà a cauure al fons del mar. La seva grandesa actual és falsa. L'Egipte del gran capital la manté pel darrera dregga com un ninot de fira. A les altures hi ha volcs grans com munts, pels alts com muntanyes, cordes llargues com rius. A superfície hi ha salons de palaus de nou. Al celler riqueses sens fi ni compte, acumulades en mil singladures.

No tinc cap interès en fer caure la mare. Però la mare ha de caure.

El gran vaixell està embarrancat a la bocana del port i no deixa sortir a alta mar les petites barquetes.

L'església catòlica ha realitzat a Europa i al món soncor la més bella i la més reeixida transposició de l'església jueva. Ha bastit amb dimensions planetàries, allò que Moisès i els seus successors idearen per a un poble insignificant. L'església catòlica ha estat l'Antic Testament, ha estat el catecumenat de mitja Europa i de bona part d'Amèrica.

Hi ha una ciutat reservada, Roma, a la qual s'organitzen constantment revolucions encara avui dia. Hi ha una tribu reservada: la clerecia, preparada en els seminaris acuradament, carregada de privilegis de part de la societat instal·lada en tots els pobles per vetllar els alts interessos de Déu. Hi ha uns temps reservats: el diumenge, la pasqua anyal, els anys jubilaris per educar el poble en el bon ús del temps. Hi ha una riquesa i uns béns reservats: el patrimoni de l'església, que en l'Estat Mitjà creixia pel rigorós sistema jueu dels delmes i que ara, al marge d'herències i donacions escauassers, es nodreix de tributs cobrats per l'Estat o de sobrets passats amb regularitat per davant dels fidels, per educar el poble en els límits de la propietat. Hi ha menjars reservats: els dejunis i les abstinències, per alliberar el

poble del déu ventre. Tradicionalment, el segon de la família era reservat a la clerecia, com a concessió de la sang a l'esperit. Dins de la ciutat eterna i de totes les ciutats hi ha el gran temple, la catedral, que treu a les famílies de la seva caseta i les aplega on s'eixampla l'esperit familiar. La penitència pública, el Dret d'asíla -la nova Torah-, la influència política -el dret de treva, el dret d'asil polític, el dret d'immunitat el control d'educació religiosa i humana, el control matrimonial-, la dignificació relativa de la dona, la pressió contra les pràctiques de l'esclavitud, el gran culte, el gran secret del sacerdot, el sacramentalisme...

Tot això ha aconseguit el seu paper històric. El Papa, com antany Horaci, desposarà les seves vestimentes, es descalçarà de sabates ensivellades, es desguantarà, es destecarà de tiarres i mitres, sortirà de Temples, Palaus, Biblioteques, Museus, Jardins i Escuts vaticans, i prendrà el bastó de peregrí sense sac, sense alforja, sense cavalleries... Endarrera restarà l'Estat de Vaticà amb els monsignori, amb l'antena de Radio i de Televisió, amb la Secretaria de Stato i tot el cos de Nuncis i Cardenals, amb l'administració d'una de les grans fortunes del món. Tant de bo ^{si} ho faga lliure i pacíficament.

El bisbe deixarà la seva minsa corona, imatge reduïda de la de Roma. El rector, el seu cau. La clerecia abandonarà aquest cos exòtic.

I les barquetes de les comunitats de base reposcaran els escòpolits del gran vaixell que vulguin pujar.

Per a qui no cregui en això que estic dient, veig imprescindible de transcriure aquesta llarga carta:

"Carta pastoral de Manoel Souza, bisbe de Canudos, Brasil.

Canudos, 1 de març de 1970.

Germà:

Ja fa molt de temps que vella parlar-te. Sabia que era perillós. Però avui ja no puc callar. Jo sé, germà, que tu ets un home de bona voluntat i d'esperit obert. Això és més que suficient per parlar entre nosaltres.

Houa aquí que dintre de pocs dies celebrarem la Pasqua, el dia de l'alliberament dels pobles. És una festa que m'agrada molt, i voldria dir-te o sentit que aquesta festa té per^{mi}mi. Celebrar la Pasqua és aguantar el meu compromís a favor de l'alliberament del poble, del nostre poble. Jo no puc amagar per més temps el que aquesta guerra vol dir per^{mi}mi.

No vull pas parlar d'un alliberament qualsevol, vaporós i ideal. Es tracta únicament de l'alliberament del poble que es troba en camí de realització, d'aquest alliberament que hem començat a emprendre milers de braços silenciosos. Jo intento estar-hi compromès perquè forma part de la meua responsabilitat de bisbe. En cas que no ho faré, el Crist del poble en blasmaria i amb tota raó.

Jo no vull pas fer-te un discurs magnífic per dir-te: cal lluitar per l'alliberament del poble brasiler. Són tips de discursos pomposos tan prodigats per capellans, militars, polítics i intel·lectuals burgesos. Això a mi no m'agrada. Jo t'envio aquesta carta per dir-te com jo entenc aquesta lluita i quins són per a mi els nostres enemics. Jo busco també el que hom pot fer per venèncer aquests enemics i construir un Brasil lliure i frernal, aquell que Déu vol.

Els nostres enemics són nombrosos. No n'hi ha pas un de sol, cal tenir-ho ben present. La justícia exigeix, com a mínim, de dir quins són:

-L'amo que guanya diners llargs per mes, que paga uns sous de misèria i pretén així salvar l'economia del país; aquest tal és un enemic del poble.

~~XXXXXXXXXXXX~~ El comerciant que explota el camperol, comprant-li a baix preu el fruit de la seva suor, perquè el camperol té necessitat de vendre tot seguit la collita per^{mi}alimentar la seva família; aquest comerciant és un enemic del poble.

-L'estranger ric que inverteix el seu dinor al Brasil únicament perquè aquí rondirà més; aquí certament paga a l'empleat un sou molt més baix que en el seu país d'origen. I no es preocupa de saber si el tipus de

producció que finança correspon a les veritables necessitats del poble. Aquest home és un enemic del poble.

- Aquell qui ordena l'ensenyament en els col·legis, de l'anglès i del francès i d'altres coses que no ajudaran en res al poble a afrontar la vida; aquest és un enemic del poble.

- Aquell qui fa fer la propaganda per convèncer l'opinió pública que l'últim model d'automòbil Ford -que només el ric podrà comprar- pot fer al poble feliç; aquest enganya el poble; aquest és un enemic del poble.

-El responsable polític que gasta una fortuna per construir un estadi de fútbol (el fútbol és una cosa bona, diu ell; quan el poble s'apassiona pel seu equip preferit, oblidat l'exploració que pateix i abandona la lluita) en lloc de multiplicar les escoles, els hospitals gratuïts; aquest és un enemic del poble.

+Aquell qui denuncia al seu veí o al seu company de treball a la policia militar; aquest és enemic del poble.

-El militar que pretén saber el que és bo pel poble sense donar-li la possibilitat de dirigir la vida del país; aquest tal és un enemic del poble. El militar que pensa que l'uniforme li dona el privilegi de menar com vol, perquè és el més fort i perquè té les armes; aquest és un gran enemic del poble.

-El militar que embruta la seva consciència i el bon nom del Brasil arreu del món, torturant els presoners polítics que no pensem com ell; aquest tal és un gran enemic del poble.

-El capellà, el bisbe, i fins i tot el Cardenal que fan honors als rics i als militars orgullosos; aquests enganyen al poble, gombà. Ells són enemics del poble. Sento fàstic dient-te tot això. Però no et deixis enganyar per algunes altes autoritats de l'Església. Parlen i força bé, però a la pràctica ells desprecien el poble. Ells usen i abusen del nom de Déu per poder imposar el seu punt de vista, mirant els seus propis interessos. Ells són els enemics perillosos del poble. Mira només com

viuen: molt aviat t'adonarem si pertanyen a la classe burgesa o són amics del poble.

Són nombrosos els enemics, no et sembla?

Són veritablement nombrosos.

Es evident que cal distingir: hi ha enemics conscients i els altres.

Qualsevol pot explotar els altres gairebé sense saber que fa mal. Es un deure nostre obrir-li els ulls. Pot canviar i deixar de robar el poble. Pot esdevenir el seu amic.

D'altres viuen sobre les espatlles del poble, conscients del que fan. Jo penso que també aquests poden canviar, qui ho sap? Després, però, que el poble hagi lluitat molt en contra d'ells, arrancant de les seves mans les riqueses i els privilegis a fi que els líders del poble tornin al poble. Una vegada despallats de les seves pretensions i de llurs riqueses, potser descobriran que el poble tenia raó. Aquest dia serà el dia de l'alliberament. Men de lluitar contra ells de manera ferma, sense recular. En lloc d'excusar-los, intentem convèncer-los dels seus errors i dels seus crims contra el poble. Si els arriben a convèncer, bé. Si no, no els deixem pas oprimir el poble una altra vegada. Estimar els enemics, és lluitar contra ells fins a destruir les possibilitats que tenen de fer el mal i després deixar-los la possibilitat d'obrir els ulls.

Una altra cosa: aquests enemics, a part ~~de~~ què són nombrosos, caninen donant-se la mà. El ric, el militar pretensions, el yanqui, el capellà parasit, el professor burges, saben unir els seus esforços per defensar els seus privilegis, per guardar per a ells la part més gran del pastol; ells són la fracció més petita de la societat. I a més saben comprar aliats del poble: els traïdors, els petits explotadors que per sortir de la fam, obliden que la fam i la dignitat del poble no es venen. De tant en tant, és veritat, aquests enemics es barallen entre ells, car la gana dels rics és tan gran que desitjarien cruspir-se fins i tot els altres rics.

Però quan ells descobreixen que el poble està contra tots ells, s'uneixen.

no falten.

-Així, quan un sindicat rural fa entrar els bous del ric que han menjat en els camps dels pobres camperols, aquest sindicat comença a ser una mica amo de la situació. És ell qui fa l'experiència d'un nou tipus de relació entre els mateixos camperols perquè prosperin de conjunt, perquè siguin més feliços i més útils a la comunitat.

-Quan professors i alumnes es reuneixen per a elaborar el programa del semestre, fer el pla d'activitats i comprovar-ne els resultats a fi que la major part de joves estigui ben preparats per a la vida i l'eficiència en la seva professió: en aquest col·legi, el poble comença a esdevenir amo de la situació.

En aquests casos el poble comença a tenir una experiència concreta del socialisme, de gran utilitat cara al dia que els rics no tindran el poder.

Aquesta necessitat de construir el socialisme del demà a través de les victòries parcials d'avui, multiplica les forces que deuen, per un altre costat, realitzar la presa del poder de les mans dels rics. I aquesta realització de prendre el poder té per objectiu donar a tot el poble la possibilitat de construir el socialisme brasiler que alguns, en l'humil vida quotidiana, s'esforçen ja a realitzar.

Gernà, jo voldria encara fer una última reflexió, tot negligint conscientment de tractar aquí les tècniques necessàries perquè el poble arribi a prendre el poder.

Ja t'he dit més amunt que els nostres enemics estan ben units. És que els amics del poble, en la lluita pel poder i la construcció del Brasil del demà, saben unir-se semblantment? A mi em sembla que avui hi ha i no hi ha unitat entre els amics del poble.

-Aquesta unitat ja existeix: solidaritat entre els obrers o camperols explotats per l'amo, solidaritat amb tots aquells que sofreixen pressió i tortures, primeres experiències de vida comunitària i socialista: tot això és positiu, i tendeix certament a progressar.

-Però, hi ha també manca d'unitat, a vegades, entre els amics del poble, ben intencionats, però que no tenen encara la confiança de les masses. Precaució amb els treballadors intel·lectuals, sense lligar amb el poble i que no creuen que el poble pugui orientar el seu destí per ell mateix. Tenen tendència a creure's superiors al poble perquè saben posar en ordre les idees. És evident que molts treballadors intel·lectuals han esdevingut amics del poble. Però per fer unitat de forces que vencerà als explotadors, cal que tots: intel·lectuals, obrers i camperols creguin en la capacitat del poble d'alliberar-se per ell mateix sense marginar ningú. Això no és pas un acte de fe en si mateix, és una actitud científica, és acceptar la realitat tal com és, és descobrir que el poble és capaç de ser el nostre del seu destí. El poble fou creat a imatge de Déu, però, aquesta paraula té un sentit.

Bé. Avui les noves propostes d'acció es resumeixen en aquestes tres que ja han estat assajades un xic a la pràctica.

Primerament, lluitarem fins a la mort per conquerir el poder. Ja n'hi ha prou de mentides falsament religioses i sentimentals que enganyen a la gent. Volem fer-nos creure que els privilegiats han rebut de Déu la missió de resoldre els problemes del poble o que el poble ho ha de suportar tot ja que Déu complirà les seves aspiracions en el cel proper. Jesús va venir de part de Déu per dir als homes que és avui i sobre aquesta terra i amb la lluita de tots que es construirà el veritable cel del demà. La lluita serà violenta perquè els rics es defensen amb les ungles i amb les dents... i les armes. Nosaltres, també. Que els rics sofriran? Que els militars sofriran? Però és que el poble no ha sofert ja massa? I si un militar o un burgès vol obrir els ulls i ser amic del poble, això depèn d'ell. Ha de triar. Però la classe dels privilegiats com a tal, mai ^{no} escollirà a favor del poble. Nosaltres anem a anarregar aquesta classe.

-Al mateix temps, nosaltres suggerim el poder creador del poble. Tot seguit construïm el socialisme que el poble vol com única solució del seu

destí. Així el dia de la presa del poder, el poble estarà preparat per responsabilitzar-se de cara a la construcció d'un nou Brasil.

-En fi, farem ordinar l'unitat, la solidaritat entre totes les forces d'alliberament del poble. El llang oral que el poble té encara davant seu, exigeix que s'unifiquin tots els esforços. Un únic criteri és suficient per a integrar la iniciativa d'alguna persona o d'un grup: que sigui una iniciativa del poble en favor de la totalitat del poble.

Germà, què en penses de les meves proposicions d'acció?

T'has pogut adonar que aquesta carta no és pas una folia sinó l'expressió seriosa del que estic creient de fer. Prefereixo caminar per aquest camí i no ser traïdor abaintant-me davant un govern opressor i hipòcrita, que ensens es presenta sota el salvador de la moralitat pública. L'alliberament del poble, la Pasqua, s'ha de prendre seriosament; ja en tenim el pap ple de la propaganda oficial que pretén autoproclamar-se cristiana.

De la teva part, tu també tens la teva experiència pràctica. Junts estudiarem la manera de perfeccionar la nostra acció concreta perquè el poble brasiler, unit a tots els pobles del món que caminen en la mateixa direcció, sigui el poble lliure que viu ja en els nostres cors.

Tu tens la paraula!

El teu germà:

Marcos de Souza Costa

Bisbe de Canudos, Bahia

BRASIL "

D'aquesta carta es dedueix amb tota claredat que la missió de la religió sociològica -en aquest cas concret la religió llatina o catolicisme- és fomentar la justícia social, com féu Moisès i com fa el marxisme. Promoure la injustícia social com ha fet la religió llatina i les seves variacions europees i nordamericanes és preparar la pròpia anihilació.

Els catòlics d'Holanda volien salvar el seu compartiment del gran vaixell, però el capità cridà des del pont de comandament: "O tots o ningú".

L'esforç d'Holanda encara és per salvar el vaixell. El bisbe de Canu-

des ha saltat a una barqueta.

Es un moment crític dins l'Església, perquè hi ha bisbes que no veuen el forat obert « al celler. Es pensa que si el vaixell està escorat és colament perquè bufa una ventada dura, que cal resistir. Després el vaixell recuperarà l'equilibri.

Al segle XVI, potser sí. Avui ja no. Al segle XVI potser era factible tallar un tros de la nau i salvar-se la resta. Avui ja no. L'"anathema sit" ja no té força.

En la reunió internacional de joves i comunitats cristianes de base, tinguda a Cuinà el 23-25 d'agost de 1989, en Gonzàlez Ruiz digué:

"Fins fa pocs anys, la jerarquia del Papa, la Cúria romana, els bisbes - esgotaven pràcticament la totalitat de la representativitat social de l'Església, talment que un grup o un membre catòlic de l'Església, que adoptava una actitud rebel o contestatòria enfront de la jerarquia quèdava exclòs de l'Església. La gent, fins als no-cristians, acceptaven aquest fet, i a aquella persona o grup no se'l considerava més com a cristià; i la lluita d'aquesta solitari es perdia en el no-res. Per sort la jerarquia, en els darrers anys ha anat perdent representativitat. I de aquesta pèrdua de representativitat el que considero que té valor revolucionari. Groc que per a superar el pecat col·lectiu de l'Església, cal anar minuant la representativitat de la jerarquia a fi de vagi deixant d'ésser jerarquia (poders), i es converteixi únicament a la missió del ministeri pastoral."

A la mateixa casa del Papa, a Itàlia, el crít i la contestació s'alcen fins al cel. Les comunitats de base italianes potser, a Europa, són les més evangèliques i les més lliures. Els segles, a tot arreu, prenen l'evangeli com a coca seva, vist que la jerarquia es manté entossudida al marge de l'evangeli. Els sacerdots, descobert l'espiritual sacerdot del laic Jesús de Nazaret, abandonen massivament les filles de la cleroia, sense per aquest fet sentir-se menys cristians i fins i tot preveres. Els bisbes, a nivell de conferències episcopals i entre les diferents conferències, es barallen

entre ells.

La barqueta de Pere no tontollarà. "Jo estaré amb vosaltres dia rera dia fins a la consumació dels segles".

El gegantí mantatge actual de l'Església catòlica, és la barqueta de Pere? ¿Que és el que no tontollarà? ¿Són aquests "vosaltres"?

La gent corferida per la bona nova evangèlica es pregunta: ¿qui és el meu bisbe? ¿un que diu, per exemple, que la violència no és evangèlica des d'un poble, des d'un Homeless Home, des d'una posició social d'amistat amb els grans poders econòmics i militars?

~~S'ha establert~~

~~El meu bisbe~~ el de com es diu l'home de casa.

Les petites comunitats cristianes, envoltades d'una estructura envellida, com el fruit és escupit de l'arbre vell, han bandejat la tradició jurídica romanista i han espatllat amb l'antiga tradició espiritual cristiana. Ja tenen pastors i bisbes i papes: aquells que es fan servidors de tots, aquells que ofereixen la seva cara i la seva sang en rescat del poble oprimat.

Estem en un temps crucial. S'ha acabat el monopoli del cristianisme. S'ha obert la presó. I l'esperit, presoner de Roma fins ara, vola lliure i posa en vol.

Ha esclatat Pentecostès.

Perseguia-los i els feren felices.

Quina conversió més espectacular caldria perquè a hores d'ara la jerarquia catòlica pogués ocupar el càrrec santíssim de ministeri pastoral cristià! Quina restitució per a aquesta lliçó secular del non de Crist!

Capítol VI. LA COMUNITAT DEFINITIVA O LA RELIGIO ETERNA

La gent avui dia està perduda per entendre una religió social eficaç, tipus la de Moisés que alliborà els jueus de l'esclavitud dels rics egipcis o la marxista que alliborà els homes del nostre món de l'esclavitud del capitalisme mundial. Ja hem vist com el bisbe Souza apuntava en aquesta direcció.

Crist i el cristianisme apunten en la mateixa direcció. Les comunitats cristianes d'acord oscil·len entre les dues posicions. Unes decantaran a l'activitat de justícia social, altres aniran a aquest món enllà. Qui pugui entendre que entengui.

La vida eterna no està ni en aquest món ni en aquell. L'altre món no està fora d'aquest. L'escatologia no esdevindrà a la fi dels temps històrics. Ja hi som. És ara.

Els exegetes moderns, com he dit abans, saben que Jesús "era" escatològic, que la seva comunitat "era" escatològica.

"El temps ja és aconseguit" (Mc 2,15). "Tot s'ha aconseguit" (Jn 19,30).

A Jesús i a la seva comunitat els col·loquem en un punt de la història: "foron" escatològics, "eren" escatològics. Si fóssim exactes diríem: Jesús i la seva comunitat són escatològics. Foron, són, seran. Alfa i omega. Principi i fi. "Abans que Abraham existís, jo sóc". "Ve el temps, i ja hi som". Jesús i la seva comunitat són definitius. En tenen consciència.

Després, seguint el fil històric, es va perdent aquest sentit. I l'escatologia, allò que és definitiu en ell, s'allunya, es fa futur, "és fa desig". "Vindrà a judicar". Jesús deia: "Ara és el judici".

"Vine, Senyor, Jesús". Jesús deia: "Des d'ara veureu el Fill de l'home venint".

"Es consumarà". Jesús deia: "Tot està consumat".

Finalment, en un tercer estatí més tardà que ha arribat fins als nostres dies, allò que és definitiu es sol·licita fora de la història, a un altre món fictici, al que s'anomena "després" dels morts. És la concepció més antirevolucionària, més reaccionària, més confessionalista i més aburguesada que es pugui imaginar.

No, i no. El regne de Déu és aquí, avui de nosaltres. Una comunitat cristiana madura o, si més no, els membres d'una comunitat cristiana, són la fe, són la vida eterna, són l'església del cel, són el cel. Allà hi ha l'amor, la justícia, la fraternitat definitiva, és a dir la única solució, fora de la qual no en trobarem pas d'altra.

La comunitat de base, si es vol dir cristiana, cal que sigui comunitària escatològica. La religió sociològica funcional, amb les comunitats parroquial, diocesana, monàstica, sota el pla del dret canònic, organitzada en institució jeràrquica és comunitat catòlica, comunitat peregrina, immadura. La mateixa cosa es pot dir de la religió sociològica moderna: el socialisme. El seu desig, realitzant ja en molts llocs, de conquerir el poder i d'establir la dictadura del proletariat obrer o camperol és un medi de tipus catecumenal de cara a una plenitud futura on desapareixeran aquestes rigideses. Aquestes comunitats intermèdies existeixen i poden tenir un sentit provisional però molt útil. En canvi, quan reguen o persegueixen la comunitat definitiva, la comunitat escatològica del veritable amor, per mantenir indefinidament la dictadura de la llei, aleshores pequen contra l'esperit, i és el pecat més greu, aquell que no es perdona enlloc.

Aquesta comunitat escatològica promoueix definitivament d'institucions i lleis, de costums i regles de repetició, de la força i de la violència. Llança les croasses: el paralític ja està curat. Llança les crostes: el leprosat ja està curat. Llança l'autoritat, el partit, els càstigs, les pressions. I canta lloances inventades i s'obliga a anar-se a presentar als representants de la legalitat.

Les esglésies sociològiques antigues o modernes tenen estructures, por-

què són viants. Certament. Però l'alta vida espiritual, fruit madur de qualsevol religió sociològica, no té aquestes perquès és eterna.

En realitat no es tracta de dues religions o de dues religions, sinó més bé de dos nivells religiosos, l'inferior diversificat i el superior únic.

Davant d'aquest planteig de la vida més alta de religiositat, fet a una reunió de sacerdots d'una població important amb el vicari episcopal d'aquella comarca present, saltà al mig de la retllana la pregunta honrada:

"¿Com continueu l'esperança de vida? ¿Com continueu la profecia? ¿Com continueu el fi? ¿Com discontinueu: l'extingim?".

"Avui els profetes estan al camp, a les cases, als blocs de pisos, al camp, a la fàbrica, entre els joves en la mateixa manera que entre els rangs de la jerarquia. Té que créixer ja en aquest en la història d'avui, per al conjunt del món encara és una esperança. Avui encara pot ser un carisma, concedit especialment a alguns; però si es manifesta en ells és amb vista a ser viscut per tots. El llenguatge de l'acompanyament normal il·luminava el terreny on què cal combatre. El profeta, en canvi, es compromet en el combat. El llenguatge d'acompanyament és clar, demonstratiu, racional. Però no actua. El llenguatge profètic és racional. És el llenguatge de l'amor. És volent, excessiu en els seus requeriments, en les seves oracions, en les seves promeses: actua. El Crist s'expressa en aquest darrer llenguatge. Ell no solament ensenya, sinó que profetitza. El profeta ens fa comprendre. El crist no s'accontenta de dir: "l'home no és fet per al disseny, sinó el disseny per a l'home" Ell ho fa així. I tant-ho s'expressa. És un llenguatge en el qual s'exposa" ("Veritables i falsos profetes", per Louis Jachet, a "Des. d'Engl." 63, pp. 710-714).

Louis Jachet posa criteris de discerniment:

1. Cal examinar-ho tot sense tancar-se a res: Crist accepta l'Antic Testament; en canvi Israel no accepta el Nou.

2. Cal veure els fruits de la paraula: els fruits de la sinagoga són la intriga, la hipocresia; els fruits de Crist, la santedat, l'amor.

3. Cal esperar els fruits sense tancar-se d'entrada; Israel condemna depressa sense donar oportunitats (llençat de Samaliet); Jesús deixa créixer la cugula barrejada amb el blat.

4. En l'espera dels fruits, cal comprometre's, tot conservant la llibertat i la lucidesa: els jueus demanen miracles per convertir-se; els deixebles el segueixen a l'instant.

5. Cal percebre el "sentit" de l'esperit: els jueus diuen a Jesús que cura per art de Beelzebub; els deixebles li diuen: "Tu vol tens paraules de vida eterna".

6. En la vida del profeta s'hi ha de trobar caritat: els jueus diuen de matar-lo perquè avalueta el poble; Jesús perdona els seus enemics.

7. Hi ha d'haver abstenència de fanatismes: els jueus diuen: "convé que mori"; Jesús diu: "compliu el que deuen, no imiten el que fan".

8. Cal que no es trobi acostament: l'Església de Crist no trenca amb la de Moisès, sinó a la inversa.

Resumint, després d'aquesta llista tan interessant, no crec que es pugui posar criteris objectius de discerniment de l'esperit profètic. Aquesta llista és incompleta i defectuosa. Els vents paut poden esdevenir anticrític. Tots els profetes autèntics han estat víctimes de varietats en els seus fruits, de tancats, de fanàtics, de escabells, d'impacients per la gent del seu temps.

¿Com sabem, doncs, on és el signe de l'esperit?

Aquesta generació adúltera demana signes...

I només M^h ha un: la donació total. Jesús ho digué en llenguatge rabínic: "Com Jonàs estigué tres dies al ventre de la balena, així el fill de l'home romandrà tres dies al ventre de la terra".

Passió, persecució, condemna a l'encorvadador en silenci, sota l'oprobri, condemna, la mort, el buit total... i una explosió misteriosa, imprevista, que opera en allò que de més radical té l'home la capacitat d'estimar.

No hi han criteris objectius de la grandesa del resuscitat, de la pre-

ciència de l'esperit de veritat. L'esperit no és objecte del microscopi, del telescopi, del manòmetre o d'un tub d'assaig. L'esperit no és objectiu, no és objectivable. No es pot encasir en la morma de l'espai-temps. És la base de tots els subjectes.

Una comunitat verament cristiana no es pot homologar com un rècord de salt de pòrtiga. No es pot imitar com un centrífic. No es pot comprar ni vendre, com volgués fer dir el Mag. I, benatoix, no és un lloc per al capital, per a expansions temporàries o per a la vida tova. "Tot n'és per més. Però no tot n'és de profit" (L. V. G.).

L'esperit és subjecte par. No identificat de l'objecte. La mentalitat científica, estrictament objectiva, ha desenvolupat la capacitat subjectiva que tenim dintre; el Bodhi de Soliman de l'Àfrica. Tot i que el subjecte és la font de l'objecte i l'esperit és la font de la ciència. La saviesa de la ciència ha eclipsat altres formes de saviesa que dona l'esperit. Aquesta manca es fa sentir especialment en el marxisme, basat en un científisme a distància del segle passat que avui dia és insostenible. Crec que aquesta ceguesa per als valors subjectius és el més gran obstacle per a que el socialisme arribi aviat a l'etapa comunista. En dil·leg amb cristians alguns marxistes no han reconegut.

Tots tenim dintre de nosaltres -l'home les coses material-les-, més o menys ofegat, l'esperit. I l'esperit guia la nostra vida des del fons del nostre ésser. L'esperit produeix formes, llocs, institucions, objectes exteriors, des del més petit electró. És extraordinàriament fèrtil. Però, no és avar. Ell resta sempre amagat, humil, desconegut, després de l'obra feta. Roman ignorat per als ricis i els orgullosos. Però es manifesta d'un fons subtil i penetrant als veritables savis, als consells de cor, als nets, als pobres i febles de les grandees d'aquest món. L'esperit parla un llenguatge claríssim per a aquells que el volen entendre. És d'essència de l'home tenir esperit. És d'essència de l'home entendre l'esperit, sense un aprenentatge especial.

"D'excusa no en tenen; ja que han conegut Déu, però no l'han reconegut ni li han donat gràcies com ell es merita. Ara, de tant rumiar han quedat buits per dintre, amb el cap entenimentamentament a les fosques. Anaven dient que eren persones de senty, i han acabat essent uns estúpids. En comptes de la realitat esplendorosa del Déu immens s'han estimat més unes imatges que s'assemblen a homes moridors, a cecalls, quadrúpedos i rèptils". (En l. 20-22).

Com veurem el nostre consell davant el crit popular d'un Martin Tioero, d'un Rainer, d'un Ilse, d'un Ataulfo, d'un... de l'Antirio! Hi ha coses que no es poden saber científicament. S'han a la vista. S'indran, potser, les incerteses. I els científics hi podran pa, tot estripant-se les ventriures. Però el fons és evident i irrefutable. I si el crit es transmet en fet, encara més.

Perquè es venen tantes llibres de Franch King, del Che Guevara, de Camil Torres? Perquè, doncs, es prohibeix d'amentar-los en la televisió i en els Pells Picassos?

Aquesta generació adúltera demana... ..

Homes de cambrer, carterats de privilegiar, que abandonen l'alt nivell social en què vivien per entremetre-se en el ventre de la balana de la classe desheretada, font-se una rataira cosa amb els pobres. Homes pobres, emigrants, que ajuden els seus companys de misèria i els donen els còntins que ells necessiten perquè interessen, sense capora, sense esperar-se la devolució. Homes que refusen l'oferta de salaria més alta a la fàbrica, per la servitud que comporten respecte dels poderosos. Homes que accepten una multitud a casa per instruir a l'oprimat en allò que sintomàticament no li amaga. Homes que es queden continuament sense feina per no transigir davant de la injustícia. Homes que es casen amb belgas idealistes, segures de que passaran un calvari tota la seva vida. Homes que donen el marit a la vaga de solidaritat i es ponen a fer feines a homes antics per allargar un sou que porilla desaparèixer. Joves que ~~s'accontenten de tocar~~ una guitarra, perquè mai no es ~~troben un sol casant~~

podran pagar certes diversions, ni curts estudis d'art. Joves que estudien de 10 a 12 del vespre. Joves que dormen amb el matalàs a terra la nit de nuvis, rellogats sense el consell d'una illa pròpia. I joves que dormen vint anys de condemna a la presó de D.

Aquesta generació suïtosa demana signes...

Molts dies i moltes nits al vent de la gran Balena. Aquest és l'únic signe que li serà donat: la Vida dins del sepulcro, l'església subterrània, els "underground", les catàcombes patimentals.

La vida sepulcra és el signe.

L'antesigne són els sepulcres vivents.

Qui pugui entendre que entengui.

Capítol VII. PROBLEMES PRÀCTICS

1. El oim de la pàstora.— D'una banda assistim a una gran crisi dels valors tradicionals religiosos. És urgent prendre mesures dràstiques perquè el conjunt del llegat tradicional que hem rebut entra en una fase de corrupció generalitzada. Les autoritats religioses, en general, no estan a l'alçada de les circumstàncies. ¿Condemnarem a mort, una altra vegada a Jesucrist? Impora la por, una gran por. Els ressorts de sempre a-ra no funcionen. Tot es discuteix. Els sacerdots abandonen després de que els laics fa temps que han abandonat. Desesperadament es dicten les darreres lleis: cicles de lectures per les misses, reglamentació de les misses ^{en} "petits grups", renovació del ritus del baptisme d'infants. I sempre fan tard. La gent llegeix la Bíblia per l'ordre que vol. Es diuen les misses domèstiques com Déu les inspira. I els petits no es batogen. La resolosa s'esquerda. L'aigua vessa per tot arreu. ¿No serà qüestió de fugir abans de que l'allau de les aigües ho negui tot?

D'una altra banda assistim a un fenomen positiu també inevitable i d'una força immensa: la planetarització de les religions. Les religions han sortit diferents dels diferents compartiments en què estava dividida la humanitat. Cada compartiment ha creat la seva tradició. L'esperit és el mateix, però els homes oren diferents. Són ridícules les acusacions fetes als veïns i les autolloançes d'exclusivisme salvador. Les diferències tradicionals romandran, però no per a excloure's les unes a les altres, ans per complementar-se i enriquir-se.

Cal, doncs, relativitzar, sense esborrar, la pròpia tradició; i donar pas al nivell suprem de religió universal, que ja fa segles i segles ha estat entrellucat pels profetes de totes les tradicions religioses.

Més feina han tingut aquests profetes ^{perquè ells} de ~~que~~-els acceptés llur pròpia tradició que no pas per avançar-se amb els profetes de les altres tradicions.

Jesucrist tingué molta prudència en atribuir-se atributs divins. Prudència que ha mancât essencialment en els successors tardans. El van matar perquè es feia Déu i després ho era fregant, a tort i a dret, pels nasos de tothom. Els fills el maten i els nets li canten les lloances.

Posar el nom de Déu a Jesús de Natzaret no és feina de teòlegs professionals ni de grans jorrasques. Tenen la ment massa bruta per la traició pràctica de les grans idees. Aquell qui afirma de veritat que Jesús és el Senyor només ho pot fer ple de l'esperit de Déu. Que es despulli, doncs, de gales principesques materials i mentals i després, si encara li resten forces, que digui el que vulgui.

La religió de l'esperit és única. Jesús de Natzaret la serví amb tot el seu ésser. Jo crec que Jesús de Natzaret és ple de l'esperit de Déu i tracta de servir el seu esperit que és l'esperit que ha inspirat tots els profetes de totes les religions, cadascun segons la seva situació peculiar.

Quin és el profeta més gran? Quin és Déu i quins no en són?

No som ningú per dir-ho. Que es barallin ells si en són capaços! Nosaltres tenim prou feina a avançar pel camí del esperit que ens han traçat els nostres profetes. Quan arribem al cim ja vorem quin és el més gran. Potser ens portarem la sorpresa de que tots volem ésser els més petits...

Cada religió és, doncs, un catòmenent d'abast ètnico-social, amb totes les limitacions ètniques -que Marx oblidà- i socials -que Marx esmenta- envers la única religió de l'esperit. Crist vol dir ungit de l'esperit. En comptes, doncs, de parlar de cristianisme, convindrà parlar de la única religió de l'esperit, els adeptes de la qual són els profetes de tots els temps i de totes les religions.

Quan Jesús al Jordà manifestà la seva maduresa en l'esperit, notificà a la humanitat el seu compromís amb aquesta forma suprema de religió. Jesús es declarà servidor i posseït de l'esperit.

Moisès inicià una tradició religiosa, Jesús la consumà. Mahoma n'inicià una altra, Kabir la consumà. La tradició vèdica és depurada i espiritualitzada pel Buda. La tradició llatina acabada pels dies de Constantí arriba avui a terme. La religió llatina ha estat el catocumenat dels països llatins vers la única religió de l'esperit. Cal destriar els elements propis de la religió llatina dels elements estrictament espirituals, els elements estructurals de les manifestacions de l'ànima. La primacia del catocumenat s'ha allargat massa. Caldrà que les estructures es supeditin a l'ànima. L'ànima no ha d'ocellar cap estructura. Votllarà la seva naixença, el seu expandiment i llur envelliment fins a la mort, permetent el cicle natural de totes les coses d'aquest món. En cada estructura, l'esperit assolirà l'alliberament després de la mort de l'estructura.

Cal eliminar l'osson mort. Cal renovar i ajornar les estructures medievals vives i posar-les d'acord amb els nostres temps, amb agilitat i sota la llum de l'esperit profètic que bulla en els nostres temps, i en la nostra àrea i, especialment, a Sudamèrica. Aquesta és una humil feina de tots, tendres i madurs, sota la direcció primera, no de la jerarquia, sinó de l'esperit. La jerarquia institucional està sota la "jerarquia" espiritual, i mana damunt la institució sota la inspiració de l'esperit. Cal abans descobrir amb ull penetrant i cor sincer aquesta "jerarquia" espiritual, actualment subterrània i donar-li el vas d'aigua que es mereix el profeta i del qual fa temps que n'està privat. Tornem-ho a repetir: La jerarquia institucional està feta per a governar les institucions de la religió llatina sota l'influència dels que donen testimoni de plenitud de l'esperit. Alegar que els testimonis de l'esperit constitueixen un grup de pressió, per conservar l'autonomia absoluta de que s'ha gaudit fins ara, és un gravíssim pecat contra l'esperit.

El catolicisme, l'ortodòxia i el protestantisme són tres variacions religioses del geni llatí, i amaguen valors que difícilment desapareixeran. Però les tres han d'aprendre a servir més als homes que a elles mateixes. La nostra raça orgullosa i corrompuda fa temps que necessita aquest testi-

meni. Les lluites entre germans, especialment a nivell de jerarquies, han retardat aquest servei, tant que ha nascut la nova religió al servei exclusiu del poble oprimint: el marxisme. I a hores d'ara a la religió llatina, honradament, no li queda cap altre camí ^{que el} de pactar, d'aprendre, d'assimilar unes lliçons amargues amb tota urgència, tirant-se llençant l'orgull per la finestra, i intentant salvar únicament aquelles coses més bàsiques del geni llatí que realment siguin imprescindibles per al poble i siguin una autèntica conquesta per a la humanitat.

Una cosa semblant cal dir de la religió de la raça jueva i de la raça àrab. Estan emparentades ^{amb} la religió llatina, com hem fet veure, per causa de la inspiració en la mateixa tradició bíblica. . Es fàcil, doncs, amb bona voluntat, l'agermanament autèntic en un mateix servei dels homes i dels pobles. "Que siguin una sola cosa", tot conservant les peculiaritats especials en el camí catecumenal.

Aleshores serà més fàcil acostar-nos a les abundoses fonts d'esperit que brollen dels nostres germans negres i grocs.

Frapa d'observar dins el si de les noves comunitats cristianes de base la simpliciíssima superació de tots aquests problemes i trencacolls. En les litúrgies de la paraula es barregen tantes d'altres tradicions religioses i s'experimenta palpablement la vibració espiritual que susciten. La gent jove té una especial permeabilitat per a l'esperit que parla per medi dels costums tradicionals dels papàs de Nova Guinea, per medi dels espirituals negres de Nova Orleans, per les experiències zen del Japó, o per les visions paradisiàques del Karl Marx.

No es tracta d'un fàcil sincretisme. És l'experiència, laboriosament aconseguida durant segles de contactes pacífics i intel·ligents, de l'únic esperit, que s'amaga sota mil disfresses diferents.

Aquesta religió suprema de l'esperit pot ser perseguida o acceptada per les religions socials. La persecució li dona vida. En la persecució apareix històricament més diàfana.

I, com a l'orient, entre les religions tradicionals, hi trobem branques materialistes i avens, també avui dia a occident, potser degut a la gran falta de responsabilitat de les religions tradicionals sociològiques, ha nascut el materialisme científic il·luminat pel socialisme marxista. Es una nova tradició. Cal respectar-la, comprendre-la, dialogar amb ella, seguir-la si se n'està convençut. Haurà de l'annunci de la promesa: "més nombres que els estels del cel i que els grans de sorra de la vora del mar..." Lenin, Mao, etc. han concretat l'aliança, ja nascut el profeta que provocarà la segona revolució que cal per passar de socialisme a comunisme?, de llei a llibertat? Està passant ja això el tercer món?

Moltes comunitats cristianes de l'est de Barcelona estan totalment compromeses amb aquest tercer món que cal a un socialisme lliure dels exclusivismes.

Religió planetària: segona revolució, Pasqua de la llei a l'esperit.

Cal que la llei de justícia en cada societat, per mans d'homes justos, realitzi amb rigor la justícia per damunt dels excessos de l'egoisme personalista. I cal que l'esperit de fraternitat i l'amor, en cada societat, per mans d'homes d'esperit, tractin de realitzar de veritat la llibertat per damunt dels excessos de l'egoisme socialista.

Conclusió: cal que els caps de les diferents religions abduquin del seu poder estructural únicament davant el fet real de l'esperit. Cal que els petits grups dits profètics prenguin la direcció real del món sense moure's de llur posició de simplicitat, pobresa, austeritat i feblesa.

Mao-Tse-Tung, president de la República Popular Xinesa, vivia a Yanan en una cova. Ho-Chi-Minh, president del Vietnam del Nord, vivia en una cabana dins dels jardins del Palau presidencial d'Hanoi. El govern real del món viu en coves o en barraques.

Aquests petits ramadets "anarquistes", no volen destruir les estructures. Permetran que es morin les velles. En donaran a llum de noves sota l'imperatiu de la justícia tal com es veu en cada moment, sense sotmetre's

previament a cap programa o estructura ideològica fixa. Enterraran les estructures morètiques. Animaran les vides.

El lloc natural de l'esperit és el primer lloc, encara que a vegades sembli des de fora l'últim. L'esperit sempre ha tingut el primer lloc i sempre el tindrà. El non Jesucrist belluga els grans Mags d'orient, belluga el rei Herodes, bellugarà l'emperador d'occident.

No tingueu por, petit reiat, que el vostre Pare s'ha complagut de donar-vos a vosaltres el regne. "Donareu als humils perquè posseiran la terra". Seranament preneu possessió del que és vostre. Asseguts dalt d'un ase entreu quan sigui l'hora a la ciutat, preneu possessió del temple, deixeu-vos crucificar i sepultar i rebenteu després tota porta i muralla i temple. Com estan fent ara, a la seva manera, el Che i Lumumba, i Luther King.

Endavant!

2. A mig aire de la piràmide.— Veient la ciutat, Jesús plorà. Jerusalem, Jerusalem. Si sabessis les coses que et convenen per la pau.

El mateix plany podem fer davant les nostres grans estructures eclesiàstiques.

Què convé per la pau? Perquè indubtablement hi ha guerra.

La primera cosa és que les grans jerarquies renunciïn a llur passió de manar, que es manifesta en el tracte als súbdits dòcils mantenint-los sense promoció, en el tracte amb els professors mantenint-los en la oposició subterrània, en el tracte amb l'autoritat civil i amb els grans poders econòmics i militars, mantenint-ne unes relacions cordials. També es manifesta en la resistència a abandonar els càrrecs en cas de malaltia, incompetència o vellesa..

Les esglésies institucionals estan en decadència. S'han fet velles. Cal saber-se retirar a temps. Històricament es repeteix a occident la decadència d'Israel. La soca és vella. Cal tallar-la i tornar a plantar un fillol nou de la mateixa arrel. Tallar la soca no és sacrilegi. És la cosa més

santa que es pot fer en aquests moments.

La forma noble i elegant és de no esperar que Garibaldi ens prengui els Estats Pontificis. La forma elegant és marxar, abandonar l'Estat Vaticà amb tot el que comporta de nunciatures, cúria, muscus, temples, guàrdies, concordats, milions de llires i de dòlars, accions i obligacions. Voldríem un representant de l'església llatina senzill, funcional, servicial. Els monsenyors, cardenals, sacerdots i laics, que viuen a la Cúria a l'estil clàssic, potser restaran sense feina. També entre tots cercar-n'hi una. Al meu bisbat s'ha privat d'ofici i benefici, de residència i nòmina a tres sacerdots. Un-a mica ja els està bé, per no haver-ho deixat ells abans. Amics de llur comunitat de base s'han proposat per cercar-los feina.

Molts dels afectats pel tancament de L'Express Vaticana ja tindran un abundós racó d'emergència. Podrien ajudar de moment als menys previsors.

¿Es impossible aquest canvi? Quina pistola apunta darrera del nostre Papa, que semblava tan progressista, i que l'empeny a seguir endavant amb un immovilisme bàsic, vulgues no vulgues?

Els fills del poble no llegeixen les innombrables declaracions pontificies que encapçalen indefectiblement amb llargues planes les revistes catòliques. S'estimen més de llegir el diari del Ché. No vibren per les col·lectes "universals", s'estimen més les col·lectes pels vaguistes. No celebren les festes inventades i fabricades des de Roma, en celebren d'altres. L'any litúrgic ja no els diu res.; els decrets romans no tenen efecte; no peregrinen a Roma per veure el Papa; no compten els graus del vi, ni niren si el pa és àzim. El nou santoral és desconegut. No saben qui s'ha canonitzat avui a Roma, canten tanmateix els canonitzats a la guerrilla. El nou dret canònic neixerà mort, com ha nascut tard la reforma litúrgica. Potser també neixerà tard la unió de les esglésies.

Baixant més avall de la muntanya, podem dir les mateixes coses. El clos tancat de certes conferències episcopals. Les lluites pel control de les mateixes. Les disputes interregionals. Els mediocres comunicats ofici-

els carregats de compromisos inintel·ligibles per les masses. Són excepcionals les conferències d'Holanda a Brussel·les i especialment algunes sudamericanes com la del Perú.

A nivell de bisbes s'albiran algunes llums enceses. El conjunt, però, és igualment depriment. Una gran pressió per manar -sobre qui?- mata tota possibilitat de redreçament. Hi ha bisbes de bona fe? Jo penso que també el Papa en té de bona fe. Però hi ha moments en la història en què la bona fe és insuficient. Els bisbes, en general, segueixen aixafant escandalosament, l'esperit, segueixen promouvint a tots plens la ignorància i la irresponsabilitat dels pocs detalls següents que encara resten, i segueixen pactant amb els poderosos. Encara tenen moltes coses a perdre per arreglar-se amb els perduts.

Seria el camí elegant d'abdicar de tota grandesa i d'encetar el camí del Hatzaré. Si més no un camí d'austeritat, eficiència i servei. Ja no és solament Déu qui els jutja. Tot el poble, tota la humanitat els està jutjant ja ara. Els veu com els grans senyors d'aquest món, encastellats en els seus palaus al centre de les ciutats, envoltats de servents, d'elevades relacions socials, de consideracions, de distàncies, d'adulació, de por, d'ambicions. I es pensen que Déu també és així. ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~

"Dicen que no han encontrado
tan importante señor".

De fet puc dir que no conec ningú que de veritat cregui que l'esperit de Déu està en el seu bisbe. Hi ha moltes canongies, prebendes, propietats, honors i medalles. Els bisbes, en general, no respecten ni defensen els pobles, respecten i defensen els Estats constituits que els defensen i els respecten a ells. Són grans d'aquest món. Són temibles per llur força política. L'Estat s'immiscueix en els nomenaments de bisbes, perquè els tem. L'Estat pren cura de l'economia de l'Església perquè la tem. D'això n'estan orgullosos els jerarques, mentre el poble s'embolia per aquests lligams.

Cal que el el bisbe, com el Papa i com els rectors, siguin elegits d'en

tre els més lliures del poble. Cal que deduin en mans d'ajudants, obedients a l'esperit i amb geni jurídic -una sèrie de Vicaris generals- la feina d'iniciar en la disciplina d'unes estranyes justes als tendres en la fe. Ells en canvi es reservaven la feina de donar el suprem testimoni de la llibertat i de l'amor amb llur paraula i llur vida. Era més Papa Francisc d'Assís que el Papa de torn. Jo conec molts més bisbes de ^{antigament} ~~veure~~ que el bisbe d'
ex. ofi.

Si no hi hagués aquesta passió de poder els límits dels bisbats no serien problema. Tanmateix aquests límits estan cada dia més erosionats. Les petites comunitats de base els ignoren olímpicament.

Els sacerdots estan col·locats al peu de la gran piràmide. Ací hi ha més opressió. Però, com els camps de concentració, són oprimits oprimers. Com els encarregats i capatços del sistema imperant. Tothom ho diu. Manipulats i lligats per un bon rentat de cervell al seminari, són els quadres militars dels bisbes. No es poden casar, no poden treballar, no es poden comprometre amb res d'aquest món, no poden triar residència. I, malgrat això, aquesta gent tant impotent és molt poderosa. Exerceix una dictadura invisible, però immediata, damunt del poble. Se'ls paga perquè mantinguin quieta la gent.

Un alcalde no parla mai al seu poble. El rector cada setmana obliga a tot el poble a reunir-se i escoltar-lo en silenci. I quan fan la mateixa cosa els comunistes, com ho critiquen! Que en són de dolents els comunistes!

Entre els sacerdots es troba la cadena selecta dels rectors. Tenen el seu petit regne. Tenen els vicaris: els sergents. Ells són els capitans. El bisbe és el general. Anos i senyors quan el superior és absent, cervils i falaguers en presència del superior.

No vull dir que la jerarquia sigui inútil en una religió sociològica. Però la corrupció la invalida i la por de les desercions la paralitza totalment. El que hi ha ara ja no és una jerarquia. Crisi de veritable autoritat. El càncer s'ha emparat del cos presbiteral. Hi ha una gran desconfiança.

ça de les innovacions postconciliàries del govern de les diòcesis: bisbes auxiliars, vicaris episcopals, consells presbiterals, consells de pastoral. Seria molt llarg explicar com la corrupció ha presidit el mateix punt del néixer d'aquestes institucions sense de trinca.

Dues menes de sacerdots existint actualment. A la llarga provocarà dues menes de bisbes. Podríem dir que la "gran heretgia" ha nascut a nivell de sacerdots. Uns continuen el camí tradicional que és una devaluació lenta. Altres han canviat de barca. De la barca de Roma, de fet, han saltat a la barca de Jesús segons l'esperit. Aquesta escissió és importantíssima per les seves conseqüències. Tots en la vou i no es sap que dir-hi. Els bisbes l'han provocada. S'està passant massa gent a l'altra banda perquè sigui prudent una excomunió. Aquesta mena de mesures ha esdevingut totalment ineficaz. Encara s'expulsa, es priva d'ofici, es treu la subvenció econòmica. Quin bé! XXXI La purificació s'accelera. La llibertat augmenta. Caldrà anar meditant les reflexions de Camaliel (A05, 34-39).

Molts sacerdots que abandonen les estructures eclesiàstiques, abandonen ensams tota mena de sacerdoci segons l'esperit del Nou Testament. És una llàstima. Ho fan perquè no tenien res més que una carcassa externa. Es manifesta bé llur buidor interior.

Altres enceten el sacerdoci més autèntic. Aquests són els més temuts per la jerarquia encastellada. Aquests promouen una munió de comunitats cristianes de base i s'entrenen a llur interior a presidir segons l'estil evangèlic l'assemblea dels germans en un mateix esperit. Dins d'aquestes comunitats, quan cal, s'accepta tàcitament com una mena de "jerarquia" "natural". De vegades és un grup el que porta el servei de presidir. De vegades són tots. No és un greu problema. No cal parlar-ne massa.

I ens acostem ara a la base de la piràmide.: els laics. De laics clàssics gairebé ja no li'n queden a la jerarquia institucional. Fou una solució desesperada massa tardana. Després de segles d'ignorar els fidels, a la fi els concedí unes minces delegacions de poder que no resistiren XX

els embats del compromís temporal. Una a una les barbacoanes caigueron. Els laics engatjats a França foren els primers en fer sonar el toc de retirada. Tot això del mandat de la jerarquia contra un compromís temporal era una trampa: democràcia cristiana, sindicalisme cristià, doctrina social de l'Església. Es tractava de què el llep es vestís amb pell d'ovella. Al primer esbarzer la pell caigué i es veié la roquer afrosa que amagava.

Quanta amarguesa he pogut comprovar en els laics traïts per la jerarquia. Poquets que en quedaven i han estat enganyats. Ara la jerarquia no té res més que sagristans. D'aquesta envellida, com de l'ensulsiada europea del 1917, n'ha sortit un feixisme eclesiàstic: l'Opus Dei. Són gent dels segles XX, els continguts són encara de l'Edat Mitja, feudalisme pur, d'esquena al poble. Queda la jerarquia els ulls cap a l'Opus, com a darrera taula de salvació? També farà tard, si ho fa. La seva fi és una illa com Formosa.

En el món dels segles, el desencantament i la desesperança han arribat a graus extrems. Dels milions de cristians inscrits en els llibres de baptisme, en resten amb esperança uns pocs que tendeixen a disminuir.

Aquests pocs cents saben que són un poble sacerdotal, mediador entre Déu i els homes. Saben que l'única víctima eterna, que l'únic temple etern que l'únic sacrifici salvador, que l'únic sacerdot efímer sempre i en tot lloc és llur capacitat d'estimar-se i d'estimar tothom amb obres i de veritat.

S'han reunit en petits grups -com estina de dir la gran jerarquia- interconnectats entre ells. I formen a hores d'ara una xarxa inextricable que està ficada dins de totes les institucions i que s'estén enfora, enfora. No hi ha nivells, ni grans organitzacions fixes. Qui més viu, més viu. És un càncer inextirpable, perquè està molt ramificat. Ni els mateixos que en formen part, en saben la llargària i l'amplària i la profunditat. Les connexions són molt fortes, però no són detectables. L'ajuda mútua assoleix cada dia límits més amples.

3. La base dels parricidis. - La religió sociològica llatina ha restat anys i panys al marge de la vida humana. La història religiosa d'Europa és un llarguíssim "lapparthoid", com ho fou la història del poble de Déu d'Israel: dos mil anys de separació. Aquest fet és signe de la seva immadura. L'infant resta, diu i diu, emmagatzemat en el ventre de la mare perquè no està encara madur. El pollot totíto va tancat dins d'una closca. La fruita verda mai està oberta.

En canvi Teilhard de Chardin veu en tot l'univers l'altar de la seva missa pasqual. Havia atès la maduresa. Caenen les figures, les restriccions, els models i els símbols, el gènere i la pissarra, i entra en vigor la realitat.

Com^{que} no tothom madura ensems, cal no escandalitzar els febles, els retardats, aquells que potser sempre restaran immadurs. És convenient respectar certs "ghettos" religiosos per a aquesta mena de gent. Però els altres fan un pas endavant i es llancen a la mar oberta de l'univers món. S'abracen sense restriccions a la humanitat sencera. Juguen per tot l'orbe de la terra. I llurs delícies són a sajonar entre els fills del poble.

Les comunitats cristianes de base no fan temples, ni organitzen grans cultes, no estudien en seminaris especials, ni fan colònies agrícoles a part, no tenen un partit polític propi, ni una fàbrica seva on guanyar-se la vida, no volen com els jueus o els quaquers un territori propi, ni defensen una dogmàtica tancada, no aspiren a dominar un país ni a imposar una llei moral.

Elur missió és d'estar-se entre els fills del poble amb tota la llibertat que dona l'esperit: a la mill, a la fàbrica, a la mina, a l'universitat, a la família, a la diversió, al camp, al mar. "Perquè tot és nostre!" Especialment paren taula en el barri dels humils. La saviesa "convida al peu de l'acròpolis de la ciutat: El qui és senzill, que vingui cap aquí" (Prov 9, 3-4).

D'aquesta faïso han nascut comunitats espontànies entre els camperols i els estudiants, entre els obrers i els gitanos, a les barriades i a les barraques. També n'hi ha entre fills de ric, de savi i de poderós. Però aquests s'han fet pobres, nòcis i fèbles per causa del regne. Conec estudiants que arrisquen llur carrera, gent que arrisquen llur situació de privilegi, burgesos que arrisquen llur diners, gent honorable que arrisca llur fama, satisfets de la vida que arrisquen llur felicitat.

Quina por fa a la gent burgesa el mínim contacte amb la misèria! Quina por davant d'un "coony", d'una "filistia" o d'una "collons". Quina por davant l'imprevisió econòmica. Quina por davant de camos davant la possibilitat d'anar a parar davant el Tribunal d'Ordre Públic o a la presó. Vagues, tortures, fam, set, fred, calor, manca de feina, desordre, brutícia, malaltia, ofeg econòmic, presó, emigració, denúncies, exili, son, manca de casa, nervis, por, clandestinitat, difamació, trepidació mental, ignorància tot això és la base de la gran piràmide social i en aquesta base s'instal·len les noves petites comunitats.

¿Voleu venir-hi grans jerarquies, ordes i instituts religiosos que lluiten amb escoles modernes, laboratoris, càtedres, bancs i ministeris? Vosaltres teniu una altra mena d'atoratge... Com els helicòpters, preneu terra en les altures dels gratacels.

Aquesta classe de base sempre estarà en guerra amb les altures privilegiades; tot i que l'única manera de que hi hagin altures privilegiades és que existeixi aquesta base infernal. L'alta església i la baixa església són irreconciliables. L'alta església compromesa amb els grans del món i la baixa amb els febles del món. En les comunitats de base no hi caben els poderosos si no és amb vergonya i amb una ràpida conversió tipus Zaquau. En l'església d'altura no hi caben els febles si no és amb una altra vergonya i amb una altra ràpida conversió tipus Judes.

Jesús s'alineà amb els pobres. Fou acusat de demagog. El mataren "per la salvació del poble".

Els ens enganyen amb falses promesses: la tecnologia donarà el progrés generalitzat, ens acostarà a la civilització de l'oci i de la no repressió.

Pobres, no saben encara que el món és just, i que si un acapara massa l'altre es queda sense res, que les distàncies entre els pobles rics i els pobres s'allarguen cada dia més. I s'estranyen «» que la lluita entre la base i l'altura hagi esclatat obertament. La comunitat de base en nom de tota la humanitat oprimida ha declarat la guerra a la comunitat "crí-tiana" d'altura compromesa amb la humanitat opressora. Cal desfer la comunitat d'altura, fins que no quedi pedra sobre pedra. Campanars i cúpules, cimboris i voltes, lampadaris i candelabres, les columnes incommovibles del cel, tot a terra.

Cal fer tan sols l'apropiació dels que obertament es posen al servei del poble. Si realment és així cal respectar-los. Lenin ho deia: al poble li calen palaus, museus, teatres i balnearis. Fidel Castro també conservà els seus per al poble. Tot això està ja tipificat per la conquesta del país de Canaan per Josaf. No aturats les grans obres dels que s'han rendit sense condicions. Obriu les fastigues portes de ferro i aterrareu únicament les reixes persegudes que els separen del poble.

Tant debó que avui els grans sentissin la veu de Déu i no endurissin llur cor! Tant debó fossin una bona penitència com els grans de Nínive! Tant debó Papa, Bisbes i Cardenals, Pioners i Presidents d'Associacions Catòliques, de Dirigents d'Empresa, obrissin les portes dels seus palaus, obrissin les caixes dels seus bancs, obrissin les tanques de llurs immenses propietats als pobres. I ho fessin amb humilitat i vergonya. I canviessin la corbata i les sabates, els mantons i les teules per la granota i les botes. Tant debó que tanta intel·ligència, tanta d'estudis, tanta tècnica i tant capital s'oferís al poble assedegat, no en forma d'anuncis-parany, com es fa ara, sinó en forma de donació i alliberadora sense contrapartides.

Jo somgio en la caseta, l'hortet i l'utilitari per tota família; jo somgio en concerts & representacions populars a les places i carrers sense pagar entrada; jo somgio en la gentils obrera de les fàbriques; jo somgio en un creuer en vaixells ben arreglats per a les vacances dels minaires; jo somgio en unes eleccions des de la base. Tot això ja s'ha començat en una altra religió social.

Com podem estar en pau amb la jerarquia de la nostra religió, si contemporitza amb els que mantenen conscientment la injustícia? No resulta clara i diàfana la contenció, l'omnipotència de temples, les ^{"assemblees"} ~~contencions~~ als patis dels palaus episcopals, les campanyes contra el nomenament de certs bisbes, el boscot als bisbes-espatagots? No hi ha guerra i una guerra per la glòria de Déu. No pot haver compromís entre la llum i les tenebres.

No gemenenys, entre els senzills de la base hi ha una forma d'aristocràcia, una forma de saviesa i de grandesa, que no té res a veure amb la grandesa suava esmentada. Que si els grans del món llaguessin la tinguessin no haurien pas crucificat la humanitat com la tenen d'oprimida i crucificada.

Entre els senzills del món hi trobem els aprenents, els oficials i els mestres. Per a descriure'ls amb senzillesa podríem dir que els aprenents cerquen la subsistència, els oficials la justícia i els mestres l'amor.

Es una altra piràmide, però de cap per avall. Quan més un puja, menys aixafa els altres i, al de cap, més es deixa exprémer i aixafar.

La base és amunt: subsistir. Milions d'homes es belluguen com formigues per la superfície de la terra únicament per subsistir. Són els nostres oprimits. Tenen tot el dret a subsistir. Mereixen la més gran atenció. Uns lladres els van robar els van ferir i els deixaren abandonats a la canota del caní de Jericó. Han passat pel davant legions de sacerdots i levites.

La gran piràmide opressora s'aguanta sobre el ^{xantatyc} "chantage" de la subsistència mínima: si vols omplir el ventre, buida el cervell i ven-te l'ànima.

Subsistir vol dir: viure, menjar i veure, donar i abrigar-se. Però també vol dir: educar-se, esbàngir-se, desenvolupar les qualitats pròpies,

treballar amb dignitat, subsistir com a persona amb tots els honors.

Jesús tenia misericòrdia de les fambes i els donava pa, peix, saviesa i esperança. Les petites comunitats de base lluiten pel pa, per la feina, per l'educació i per l'esperança dels pobres.

Entre els senzills del món hi ha un altre grup: els oficials, els servidors de la justícia social. Es juguen, fins i tot, la subsistència en l'altar de la justícia. No es tracta solament d'assistir als desgraciats, cal fer una revolució per ^{re}marcar de l'existència, per ^{re}renovar unes estructures, unes lleis, una ciència, un dret i una religió, posades al servei de l'opressió. Cal disciplinar tota classe de relacions entre home i home dins de la societat per a assolir una convivència justa.

Jesús deia als doctors de la llei: vosaltres heu girat del revés la llei justa de Moisès i heu imposat les condicions opressives dels vostres pares que ni vosaltres mateixos podeu complir. Les comunitats de base es senten compromeses amb el món revolucionari. S'han extès principalment en la revolució és més madura. Leics i alguns sacerdots s'han llençat a la guerrilla i al sabotatge. Com Moisès, com David, com Matatis, com els Macabees.

La lluita per la justícia és un pas decidit en vista a l'alliberament de l'home. Però els profetes que l'han predicat han vist les seves limitacions, és l'estil de lluita de l'humanitat adolescent, catecumenal. La duresa de la lluita enduraix el cor de l'home, la rigidesa de la justícia, l'exactitud dels principis, l'eficàcia de l'organització, els imperatius de la planificació, la pressió de l'enemic, tendeixen a maquinitzar l'home. Amaga el perill " ^{que} l'home sigui més obrer, més buròcrata, més militar, més policia que no pas home. I aquests profetes han vaticinat un tercer estat, un paradís final, un messianisme, el definitiu: l'amor, la força irresistible de l'amor.

Diu Jesús: quan jo, elevat en una creu, sigui alçat com a bandera, ~~mirar~~ atrauré totes les coses a mi mateix.

Els mentres estimen l'enemic. Van a tot arreu amb el pit descobert, amb

Total llibertat. Fan el que és recte, diuen la veritat, estimen tothom, es fan servidors de tots i venen totes les seues distàncies deixant-se triturar pels adversaris. Ells saben que en el fons del cor de tot home i de la societat, per dolents que siguin, hi ha sempre la bondat. I ells juguen aliant-se amb aquest enemic que l'home i la societat dolents porta dintre d'ells. El mestre ataca ensens per evasivament i per reraguarda. És la màxima eficàcia.

Aquest és el nivell inferior, la punta de la piràmide invertida: rentar els peus als amics, deixar-se matar pels enemics, tot anunciant l'únic camí definitiu: l'amor.

Pare, perdonen-los, que no saben pas el que fan!

4.- El camí de l'infern

Per a descendir a l'abisme del testimoni suprem Jesús inventà un camí que la religió llatina ha canviat amb un fàcil joc de mans.

El primer pas, no és pas aprendre el catecisme, ans hó ajudar al caigut, donar pa a qui té fam i casa a qui li'n falta, posar oli al malferit, fer companyia a l'abandonat, etc.

Aquesta lligó és apta fins per als nens més petits. Qui s'això creu en Déu i s'ha convertit del seu egoisme. Quà salvat, viu en la gràcia que brolla espontània de la vida de Déu. I la seva vida personal esdevé un petit paradís.

Aquesta lligó cal practicar-la en el món immediat en què vivim amb els pares, els germans i els fills, amb els veïns, els

anica i els companys de feina i de diversió. No cal anar a Biafra, al Vietnam o al Nord-est del Brasil.

El segon pas, no és aprendre l'organització de les idees religioses de la dogmàtica, ni l'organització del comportament pràctic de la moral, ni l'organització de les festes religioses de la litúrgia, ni l'organització de la societat eclesialística del dret canònic. El segon pas és lluitar per a canviar la pròpia vida i la dels altres perquè hi hagi una societat justa i harmònica. Qui tingui dos pans que en dongui un a qui no en té cap. Qui té dues carreres que n'encengui una tercera sense cobrar res a qui no en té cap. I qui no ho vulgui fer, ho haurà de fer per força.

Els nens petits no estan preparats per a això. Però el jove sí. El jove encara té una gran reserva de justícia i d'idealisme etc. El jove assisteix al desplegament en ell de la dimensió social, embrionària en l'infant. El jove té creu en la possibilitat d'una societat justa i té la força i el braç per aconseguir-la.

A la pràctica tot això vol dir instituir formes cooperatives, escoles, atencions obrers, colònies socialitzades, vida dura paramilitar, campanyes d'alfabetització, campanyes polítiques i socials, vagues, sindicats, ocupació d'ajuntaments, universitats i fàbriques, acció clandestina, sabotatges, operacions "comand", guerrilla i, si cal, la guerra oberta, quan l'oposició dels poderosos impedeix la promoció del poble.

És una vasta operació. D'ella surt una raça nova d'homes forts.

El tercer pas és la llibertat radical total. No és batejar-se amb aigua, combregar amb pa, dir els pecats en un confessional, rebre del bisbe un copet a la cara. Es rentar-se de l'orgull de casta i de grup o de classe, alliberar-se de les estructures, aquest és el bateig. Solament apte per a adults. Es estar disposat a perdre-ho tot, a rebre tots els cops i bofetades, la presó, la fam, la mort amb serenitat, aquesta és la unió de l'esperit. Solament apte per a adults. Es critica-se a un mateix i al propi grup sempre que es sotmet a crítica a altres, s'estar en perpètua revisió del que es fa, aquesta és la penitència o confessió. Sols apte per a adults. Es combre-

gar amb els germans de tot el món, integrant la vida pròpia amb la dels altres per formar un sol cor i una sola ànima, una sola bossa i un sol destí, aquesta és l'Eucaristia. Només apta per a adults.

El judaisme i, en general, les religions orientals tenen molta necessitat del símbol invariable en les seves reunions religioses i populars. A occident encara més per feina, ens agafa més l'acolló que el ritualisme. Davant el ritualisme al poble d'occident li ve son. Jesús practicà una forma molt simplificada de ritualisme perquè estava encarnat en la religió jueva.

Noaltres trobem més sacramental dir-nos diners entre amics, que passar-nos un mos de pa. Trobem més sacramental dir-nos els defectes que rebre l'absolució. Trobem més sacramental passar d'una fàbrica injusta que tirar-nos aigua pel cap. Trobem més sacramental la tortura policíaca que la imposició de mans del bisbe. Quantes n'hi ha que tenen imprès en els seus membres un caràcter, una marca permanent d'aquest tipus, que no s'esborrarà mai més ni en la seva ment ni en la dels seus amics!

Aquesta forma de parlar esblava l'esperit. I és la més pladosa de la terra. Tot pot esdevenir sagrat. Ja sé que aquesta és una llibertat per a pocs, de moment. Però això no justifica mantenir enganyats a molts. Abans d'aquesta llibertat, la lluita social. I abans de la lluita social, la bondat espontània. I no altres sucedanis. Aquest és el camí.

5. Evolució de les comunitats cristianes de base.— És una evolució molt entenedora. Primerament es tractava d'un grup de persones vives dins d'un cristianisme estructurat que els resultava una cotilla insuportable. Dins del marc parroquial, diocesà o de les congregacions religioses no hi cabien. Eien nosa.

De moment la repressió consistí en marginar aquests laics i sacerdots. Els deixaren existir dins dels moviments especialitzats d'Acció Catòlica. Per aclarir-ho només cal fer balanç, pels anys cinquanta, quants sacerdots nota-

Ells troben a parròquies i quantes a l'element al nostre país. En els moviments foren una revolució. I en un trencament de la jerarquia, l'Acció Catòlica general es flexibilitzà. Aquests moviments, recolzats per la jerarquia començaren a eximir endavant candidats i en poc temps esdevingueren dels moviments més compromesos, oficials i revolucionaris d'Europa. És l'edat d'or dels moviments.

Els cristians més vius, tanmateix, s'adonaren de la marginació a què havien estat sotmesos. Veien com els líders centrals de l'Església eren immunes als virus nous. Així a fi de comptes, tot restava igual en l'eix de l'Església. I aquesta gent desportà després començar a constituir, al marge de les comunitats parroquials encasellades, unes comunitats realment vives fora dels moviments, amb l'única títol de cristians, i amb el secret desig de reconquerir les parròquies.

Aquest pas feu donat ja fa bastants anys. Jo recordo que a l'octubre del 1954, començaren amb els caps de l'ecolisme de l'Agrupament St. Josep de Calassanç de Barcelona un establiment comunitari. Aquesta comunitat incipient nascuda al si d'un moviment esportiu, com altres, es constituïa comunitat adulta fora de moviment l'octubre del 62.

A títol informatiu de començaven aleshores les experiències copio la confessió de la seva fe comunitària:

"Jesucrist és el nostre Salvador

Ell ha instituit l'Església per a entendre per tots els llocs i
tots els temps la seva acció salvadora.

De l'Església rebem la fe i el baptisme.

En l'Església som constituïts poble de Déu.

Ens cal viure com a poble de Déu aquesta vida nova.

Una comunitat cristiana és la reunió d'un grup de cristians que viuen units pel ministeri de la paraula de Déu, formant una assemblea cridada de Déu per la paraula de Déu: és la comunitat de la fe.

Una comunitat cristiana és la reunió d'un grup de cristians que viuen

conjuntament el culte de Déu, el sacrifici de la Nova Aliança, formant una assemblea del servei de Déu, de la llibertat de Déu, de la pregària. És la comunitat dels sacraments i dels Misteris cristians.

Una comunitat cristiana és la reunió d'un grup de cristians que viuen conjuntament la correcció fraterna, l'ajuda mútua, la comunicació de béns, formant una assemblea d'amor o Agape espiritual i material, de cara endins i de cara enfora. És la comunitat de la Caritat que constitueix els lligams humans i missioners.

Comentaris.1.- Això constituirà una parròquia. I és el nostre pensament arribar a coincidir amb les parròquies. De moment ho fem marginalment. La mentalitat, el burocratisme, el oficialisme, l'economia, la preocupació per coses poc importants a les nostres parròquies aconsellen iniciar aquesta vida de les comunitats fora del marc de les parròquies.

2.- Nos considerem fidels seguidors de l'Església i del nostre bisbe en el que fa referència a doctrina cristiana i ministeri apostòlic. Defensem la llibertat personal en qüestions d'encarnació temporal. Els membres de la comunitat actuaran amb responsabilitat pròpia en terrenys professional i ciutadà.

3.- Aquesta vida cristiana creiem que correspon a cristians adults, no és qüestió d'infants ni d'adolescents. Tampoc d'adults no formats cristianament. No és un moviment de formació cristiana, sinó de vida cristiana a fons.

4.- Un sacerdot o cristians missioners renovaran a cada reunió l'Anunci de la Paraula entre nosaltres. Després prepararem la celebració d'una manera viscuda i íntima. Acabarem amb l'Eucaristia.

5.- Prèviament per grups o conjuntament parlarem de les coses de la nostra vida de cada dia. Nos comunicarem per mitjà d'informacions, comentaris, discussions sobre qüestions previstes o espontànies, consultes de problemes, etc. Aquest material permetrà de practicar la caritat entre els membres de la comunitat i també amb els de fora, i recollir centres i motius de pregària.

6.- El grup, per-què sigui humà, estarà format per un màxim de 50 cris-

tians aproximadament. Al costat d'aquesta se'n formaran d'altres. No hi haurà reglamentació que governi o condicioni. La comunicació deurà fer-se espontàniament com pertany a existències lliures en el sentit d'Església.

7.- Rebutgem les especialitzacions dintre d'aquestes comunitats per qualsevol criteri. Crist unifica els cristians. Homes i dones, joves i vells, sacerdots i laics, obrers i estudiants, pobres i rics, són una sola cosa davant del Senyor. Cadascú aporta a la comunitat el seu do i la seva gràcia.

8.- Un sacerdot representant del Síode presidirà l'assemblea de la Paraula i l'Eucaristia, però no hi haurà cap jerarquia ni més responsables de la comunitat. Ni el sacerdot governarà la marxa de la comunitat. Seran tots els cristians acceptats dins de la comunitat els que actuaren en les iniciatives particulars i decisions col·lectives. No hi ha cap acord que obligui a fer res a ningú. S'espera tot de l'esperit, fonament cristià de tots.

9.- No ens aforrem a una espiritualitat determinada. Estem oberts a tots els nostres espirituals de l'Església. Ens alimentem de la Sagrada Escriptura.

10.- Per viure a fons el cristianisme acudim als mitjans establerts per l'Església des dels seus primers temps. Els seglars de la comunitat no fan cap compromís especial (promeses o voto) ni pertanyen en principi a cap associació particular dins l'Església. Volem ser tan sols un trossot d'Església que viu autènticament la condició cristiana amb totes les seves dimensions..."

XXXXX"

Aquestes comunitats seguien en llur evolució. D'una banda lluitaren per introduir-se a parròquies. La de l'exemple citat s'introduí a la Parròquia de St. Ildefons i encara hi ha d'altres, amb més sort, ocuparen el lloc central de les parròquies, perquè el Rector combregava amb l'orientació, per exemple, al barri del Dosós, a la parròquia de Sta. Isabel, a la de

St. Ignasi, al barri de Cornellà a Barcelona. En altres llocs, el moviment és paral·lel o encara més avançat. A Bèlgica la cosa comença amb el fi de la guerra mundial, l'any 1945.

La repressió no es feu esperar. Els grups més compromesos que animaven els moviments foren posats davant d'un cruel dilema: abandonar el compromís o abandonar el moviment. La major part abandonà el moviment. I la jerarquia cometé una greu equivocació. Els revolucionaris, abans enquadrats i controlats dins dels moviments es vessaren per tot arreu, infectant tot el cos de l'Església dels virus de reforma. D'aquí s'ha seguit el general descontrol actual que ningú es ven capaç de frenar. L'Església no cometé aquesta equivocació de gust. Tant a França amb la guerra d'Algèria com a Espanya amb els problemes obrers, fou l'Estat qui obligà a l'alta església a desfer-se d'aquesta gent tan comprometedora. Una vegada més es confirmà la dependència de l'alta església de l'Estat.

Les parròquies també es defensaren com pogueren dels intrusos. Llevat d'aquelles el rector de les quals parauja al nou esperit, totes reprimiten la formació de comunitats expulsant vicaris, enviant sacerdots a les muntanyes, creant conflictes greus entre els més esperançats de les parròquies on i els instal·lats en el sistema feudal. Recordo que a Balaguerany anaven preparant sistemàticament carrer per carrer. Quan ja teníem una comunitat de barri enguada, i una altra a mig formar i anaven a encetar la tercera, de deu que hi havien previstes, un ^{representant} de l'alcalde al rector fou greu perquè el vicari i tot el moviment ^{l'agrupació de} tinguessin que passar a les catacumbes.

Tot seguit s'organitzaren nombroses excursions i peregrinacions a les muntanyes. Cal tenir present que abans les muntanyes eren lluny de la plana. Però avui, amb els moderns mitjans de locomoció, no. Els sacerdots confinats a les muntanyes estan més presents a les ciutats que els sacerdots de les ciutats. Aquests darrers, enfarfegats amb els enterrors, els batejgs, els casaments, etc., no tenen les mans lliures per a actuar. Aquells, en canvi, castigats a llogarrots on no mor, ni neix, ni es casa ningú tenen les mans

lliures per ~~xxxxxx~~ triar la més eficaç influència en les ciutats.

Aquesta etapa de repressió de les petites comunitats, en altre temps, les hagués ofegat. Avui ja no, al contrari, produï una reacció molt curiosa i interessant: la contestació. És de tota coneguda. Les facècies han saltat als periòdics: tancades a les esglésies, als seminaris, a les oficines del bisbat, els fets d'Isolotto i de Roma-Lazio, vagues de la fam, etc.

Tot això despitadament ha estat titllat de "consciència moral" i "assistències violentes", però són tot el contrari. Són senzillament el mètode de la no-violència aplicat a l'ús intern de l'Església, acostumada a procediments molt menys purs. És un mètode notísim, evangèlic, que fa la crida a la consciència de qui encara en té.

La contestació ha frenat la repressió. ~~Ha~~ produït aleshores una gran calma, una mena d'empat. En aquesta calma les comunitats cristianes de base han crescut, han madurat, han superat l'estret concepte de parroquia o ciutat, han pres consciència del què són, han assolit una gran independència i llibertat. És el temps dels fóruns, de les accions en els consells prebitorals, en les eleccions d'arxiprests, és el temps de les assemblees de diòcesi, nacionals i continentals. És el temps de les declaracions com la de Coire, de Cuixà o de València. Entenços intercanvis es produeixen. Es cerca gent alliberada d'altres feines per dedicar-se a aquesta. S'engen noves formes de col·laboració. Surten publicacions més o menys periòdiques.

Ara s'està donant un altre pas: intents més o menys aconseguits de diàleg amb les esglésies oficials. Vol ser un diàleg seriós. Les comunitats cristianes de base existeixen, són conscients del que són, han assolit una certa independència. Ara poden parlar amb més llibertat.

Aquest llibre, insistint més en els fonaments que en l'anècdota ha volgut contribuir a un ample i seriós diàleg amb la jerarquia. Cal que la jerarquia compregui que les comunitats cristianes de base són una cosa nova que no està prevista en les lleis vigents. Cal que l'església oficial trobi de comprendre en què consisteix aquesta cosa nova a la qual no estava

acostumada. Cal que doixi de dialogar amb el pare amb els seus estimadíssims fills en Crist, ni tampoc amb el legislador que vol emmarcar en la llei allò que depassa la llei.

Si les comunitats de base, en el seu expandiment i per causa de la marginació constant, han estat petulants, irrespetuoses o orgulloses, caldrà que abandonin aquesta actitud. Caldrà, però, també, que l'església oficial entri per vies de conversió pràctica d'un pecat que s'ha covat cents d'anys i que és de difícil extirpació.

Es possible el diàleg entre la llei i l'esperit? No resta gens d'esperit en la llei per tal que el diàleg no sigui un diàleg de sords, per tal que la llei copsi la Novetat? És inevitable la incomprensió, la condemna de l'esperit? Sempre serà perseguit el profeta?

Aquí, al capdavant, se n'ocorre una pregunta. Posat que el cristianisme està ja pràcticament alliberat de la religió llatina medieval i que la societat vol alliberar-se del feudalisme vigent encara a molts llocs en el terreny polític, ¿aconseguirà, en benefici del poble, posar el dia i modernitzar aquesta religió medieval moribunda? o, més aviat, el nou cristianisme lliure volarà cap a la nova religió social neopagana del marxisme i l'assumirà com a catequesi moderna del cristianisme, sobre tot després de que ha demostrat la seva eficàcia única en races ben diferents de la blanca?

Actualment jo sento forta inclinació per a aquesta segona alternativa.

Diu que un dia avisaren a Jesús que el seu amic Llätzer es moria. Jesús deixà que Llätzer morís. "Ho és mort", digué, "dorm; i així succeeix per a que es manifesti la glòria de Déu!" El cadàver ja feia molta feitor.

Potser sí que caldrà deixar morir Llätzer...

El Llätzer occidental corromput i paent donarà un nou Llätzer ressuscitat?

Us imagineu un cristianisme impuissant al socialisme i duent després a la coronació comunista tanta de socialismes moderns aconseguits amb rius de sang i de suors?

Faig, doncs, la següent proposta concreta a la nostra església.

Colofó: UNA PROPOSTA A LA COMUNITAT CATALANA

Proposo simplement separar bé i ordenar els dos nivells eclesials: el social o popular i l'espiritual o catequèsic.

1. Comunitat

Resta en el seu lloc la comunitat popular o social o catequèsica amb la intenció ben definida de promoure la justícia en tota la societat amb valor i zel, com a signe del Déu vivent en la humanitat. Aquesta comunitat podrà ser local (parròquia), comarcal (bisbat), regional, nacional, de fàbrica (comissió obrera), cooperativa, associacional, etc. segons convingui. Les institucions existents i les que es creïn es sotmetran a moderns costums eclesiològics per-què robin la forma més adient per al fi indicat. No mantindran els edificis, centres, terrenys necessaris. L'ur propietat i gestió serà totalment socialitzada: amb el patrimoni del poble i per al poble. En qüestió de demarcacions es respectaran els límits de dret natural de barri, de comarca, de municipi, de regió, de nació, etc., amb les autonomies corresponents. Els bisbats o vicariats haurien de ser petits --de barri o comarcals-- perquè el pastor coneixi les ovelles i elles el coneixin a ell i desprovists de grandesa de qualsevol classe. Entraran nous adeptes a aquesta comunitat popular o social pel baptisme de conversió, de penitència, de purificació o d'aigua, sense la fórmula: "en el nom del Pare i del Fill i de l'Esperit Sant". Aquest baptisme equival a l'alliberament de l'esclavatge de l'Egipte en passar la mar Roja. Cal que sigui una acció realment alliberadora de l'esclavatge dels nostres dies: el capitalisme. S'ha de fer la força necessària perquè tot el poble compregui el seu alliberament i es faci batejar. Caldrà resistir durament als privilegiats que voldran mantenir llurs privilegis. La comunitat entrenarà els adeptes a practicar en el poble una socialització justa que doni iguals oportunitats a

tota persona humana. En llenguatge religiós: es tracta d'entrenar els homes en la fraternitat. Qui tingui dues títols que en doni una a qui no en té cap. El mateix s'ha de dir del menjar, la casa, els diners, la cultura, la capacitat de gestió o de posseir. Aquestes comunitats promouran una societat de copropietat, de cogestió, de cooperació i es lluitarà legal o revolucionàriament per assolir aquest program, com saberen fer Moisès, Jesús, David. Si les parròquies, bisbats, metes, així readaptats, no són capaços de desenvolupar aquest programa o nom de Déu, que pleguin i desapareguin del mapa. Comens nostres societats ens substituiran per altres camins.

Dintre, entremig o al marge de la comunitat social, existirà la comunitat cristiana de base o espiritual o comunitat o profètica. Es tracta d'un grup de gent molt restringit, altíssim com llamenara de vida superior enmig del món. Es passarà de la comunitat popular a la cristiana pel baptisme de l'esperit, de fe, de confiança, amb la fórmula: "en nom del Pare i del Fill i de l'Esperit Sant", amb la unió original i l'imposició de les mans (síntesi de la 2ª part del baptisme actual i de la confirmació). Aquest baptisme equival a l'alliberament de la llei de justícia del dia de la Pentecosta, de cara a la llibertat de l'amor. Aquesta comunitat té una finalitat precisa: entrenar els adeptes al sistema no violent de lluita, al martiri lliurement acceptat personal i col·lectiu. Aquí et vulgui prendre la túnica, regala-li la túnica i el mantell. A qui et vulgui fer caninar un quilòmetre, acompanya'l dos quilòmetres. A qui et pegui a la galta dreta, pare-li l'esquerra. Si les comunitats cristianes de base no es venen amb cor de dur a terme aquest programa que pleguin i desapareguin del mapa. Vindran profetes d'orient i d'occident, de les barragues i dels picos de rellogats i faran espontàniament aquesta feina.

Es penso que en primera aproximació, queda clara la distinció dels dos nivells.

2. El servidor

Els servidors, diques, sacerdots o ministres seran de dues menes.